ENSV Riiklik Avaliku Raamatukogu

JÄRVA TEATAJA

NR. 27. NELJAPAEVAL, 2. MÄRTSIL 1944. A. 4. AASTAKÄIK. ÜKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja väljamaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. ● Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

Major A. Rebasele anti üle Rüütlirist

Vastuvõtt Kadrioru lossis kindralkomissar Litzmanni juures

Ühe idarinde põhjalõigus võitleva armee käsunduspunktis andis ülemjuhataja kindralkolonel Lindemann 25. jaanuaril k. a. sõjavägede ülemjuhataja teates tunnustavalt mainitud eesti vabatahtlike pataljoni nr. 658 komandörile major Rebasele üle Führeri poolt annetatud Raudristi Rüütliristi. Selle kõrge vapruseaumärgi üleandmise juures major Rebasele kui esimesele eestlasele viibisid peale staabiohvitseride ka piirkonnakomissar ja Eesti omavalitsusasutuste esindajad.

Eile võttis kindralkomissar Kadrioru lossis vastu eesti majori Rebase, kellele Führeri poolt 23. skp. annetati Raudristi Rüütliristi. Vastuvõtul viibisid Eesti Omavalitsuse juht dr. Mäe, SS ja politseijuht Eestis SS-brigadenführer Möller, Eesti SS-divisi juht oberführer Augsberger, kohtudirektor Öpik, Eesti SS-leegioni kindralinspektor SS-oberführer Soodla, samuti peaosakondade juhatajad ja mõned esindajad teiviilvalitsusest. Kindralkomissar tervitas Rüütliristikandjat, kelle nimi sõjavägede ülemjuhatuse teates mainimisega üldiselt on tuttavaks saanud.

„Kui major Rebane seni juhtis üht väiksemat üksust, siis loodetavasti kujuneb see lahingutes karastatud pataljon 658 peagi tuumaks ühele uuele eesti rügemendile ühes suuremas üksuses," ütles kindralkomissar major Rebast õnnitledes selle kõrge aumärgi puhul, mille tema ja ta vapper pataljon on pälvinud, ja lõpetas:

„Pataljoni vaprus, mis kajab kaugele üle armee piiride, ei ole suure tähendusega mitte ainult eestlase sõdurikuulsusele, vaid ka kogu Eesti tulevikule."

Külalised veetsid seejärele vestluses mõned tunnid kindralkomissariga.

*

Eesti vabatahtlike pataljoni nr. 658 ülem major Rebane viibis pühapäeval läbisõidul lühikest aega Tartus. Sel puhul külastas värsket Rüütliristikandjat Tartu linnapea K. Keerdoja, kes major Rebasele ja ta pataljonile isiklikult andis üle Tartu linna lugupidamise ja suurima tänu saavutatud võitude eest, mis on toonud kuulsust mitte ainult pataljoni ülemale ja ta meeskonnale, vaid ka palju indu loonud teistesse eesti meestesse, kes praegu seisavad relvaga käes võituses.

Tartu linnapea avaldas major Rebasele tänu eriti selle eest, et tema juhtimise alla kuuluvas pataljonis võitleb rohkesti Tartu mehi ning et kuulsaksaanud pataljon formeeriti Tartus.

Linnapea märkis, et meie tagala on püüdnud olla rinde vääriline. Teostatud mobilisatsioon on hästi õnnestunud, sest kõik mehed on järgnenud mobilisatsioonikutsele, et asuda niisama tagajärjekalt võitlusteekonnale nagu see seisab seljataga major Rebase pataljonil.

Rüütliristi-kandja major Rebane avaldas tänu linnapeale tervituste eest ning tähendas, et sellise tähelepanuväärivа suure tunnus use on temale toonud ta tubli meeskond, kelle hulka kuulub rohkesti tartlasi.

Major Rebasele ütles veel tervitusi Tartu ssabumise puhul Eesti Leegioni Sõprade Seltsi Tartu osakonna esindaja.

Enne Tartust lahkumist külastas Rüütliristi-kandja major Rebane Tartu haiglas viibivaid oma pataljoni võitlejaid, kusjuures ta andis üle esimese klassi Raudristi kpt. Theodor Lihtile, kes viibib ravil vesiravilas, ning kapral Juhan Tönissonile, kelle ta ülendas ühtlasi allohvitseriks.

„Võitlesime vähemalt kümnekordse ülekaalu vastu"

Jutuajamine Rüütliristi-kandja major A. Rebasega

Esmaspäeval avanes ajakirjanduse esindajail võimalus vestelda meie esimese Rüütliristikandja major Alfons Rebasega, kelle sangarlik pataljon nr. 658 lõi endale ja oma juhile suurematu kuulsuse poolteist kuud kestnud lahinguis Novgorodi ja Peipsi vahel. Kui omal ajal eriti pärast seda kui major Rebase nime mainiti austavalt sõjavägede ülemjuhatuse teates, liikus ringi mitmesuguseid kuuldusi küll major Rebase surmasaamise küll vangilangemise kohta, siis tõendas eesti esimese Rüütliristi-kavaleri nooruslikult elurõõmsa isiku ilmumine ajalehemeeste keskele veel liigne kord, kui kaugel tõelisusest on kõik sellised kuuldused ja hirmujutud, mida vastutustundetud leikud tahtlikult või tahtmatult levitavad.

„Selle kahe ja poole aasta jooksul, mil viibin sõjaliinil, olen ma vähemalt kümme korda olnud „surnud" ja küllap niisama palju kordi „vangi langenud", lausub major naljatades. „Lahingute ägedus ja liikuvus eriti praeguses sõjas on väga suur ja sageli kaob võitluste keerises korrapärane side tagalaga mõneks ajaks. Sellest siis tekivadki igasugused hirmu ja õudusejutud, millest meil rinde tules aimugi ei ole. Olen nüüd mõned päevad kodumaal olnud ja võin öelda päris julgesti, et meeleolud eesliinil on alati rahulikud ja kindlad. Mida kaugemale rindest, seda enam kuuleb igasuguseid jutte",

Me istume ümmarguse laua ümber ja palume major Rebast kirjeldada,

kuidas toimuseid need lahingud, mis tõid Eesti pataljonile nr. 658 ja ta juhile nii suure sõdurikuulsuse ja austava tunnustuse.

„Minule Führeri poolt annetatud Rüütliristi ei tule võtta mitte kui erilist tunnustusavaldust minule isiklikult", lausub major Rebane rõhutades, „vaid kui tunnustust minu käsutuses võidelnud väeosale. Lahingus sundab üksikasteha võrdlemisi vähe, tähtis on väeosa moraal, ühtekuuluvusja võitlusvaim. Kui väljendada seda kõike kokku sõnaga sangarlikkus, siis sobib see minu pataljoni iga võitleja kohta, sest ma ei oskaks ühtegi üksikult välja tõsta. Kõik tegid oma asja hästi.

Minu pataljoni suured võitluspäevad algasid Novgorodi all. Vaenlane alustas oma suurrünnakuga lõuna pool Novgorodi, tungides üle Volhovi jää suurte massidega meie naaberpataljoni lõiku. See pidas aga vastu ja siis murdis vaenlane läbi veelgi lõuna pool, mistõttu ta sai tungida meie selja taha kahe diviisi suuruses. Selle järele ründasid Novgorodi väga tugevad vaenlase jõud koos soomusvägedega põhjast. Siis algas suur taandumislahing, mis kestis ligemale poolteist kuud."

Üksikasjaliselt annab major Rebane ülevaate **nende lahingute käigust, lahinguist, kus,**

iga päev, iga faas nõudis meie vabatahtlikelt suurimat isiklikku vaprust. Vaenlane tungis peale peamiselt suusaüksuste ja jalaväega läbi soode ja metsade

ning metsikus maastikus õnnestus tal haarata kaugelt seljatagant. Ent kaitsjate külm veri ja kindel otsustamisvõime jäid alati peale ja kõikjal tulid eestlased välja tervelt, tekitades vastasele tohutuid kaotusi.

Vaenlase arvuline ülekaal oli vähemalt kümnekordne. Sellejuures olid nad väga hästi relvastatud. Nii näiteks oli kuni pataljonitugevusi üksusi, kus iga mees oli varustatud automaatpüstoliga.

„Kas võite märkida mõnd eriti ohtlikku olukorda?"

Major Rebane naeratab jälle oma sundimatut sõdurinaeratust ja lausub: „Neid oli palju. Kõige kriitilisem oli vast ehk siis, kui tõmbusime Novgorodist tagasi. Olime viimane väeosa linnas ja vaenlane oli haaranud ainsa linnast väljaviiva maantee kahelt poolt nii, et „tangide" vahe oli ainult 200—300 meetrit. Tungisime sealt siiski autodel läbi, vaenlase marutule all ja õnneks üsna tähtsusetute kaotustega.

Kõik mehed aga ei mahtunud autodesse, niisiis sidusime autodele reed taha ja tulime. Järgmistes lahingutes Vaškovo juures ründas Vene diviis meid päeva jooksul neli korda ja purustati täielikult."

„Kas võite nimetada mõnd juhtumit, kus teie isiklikult olite n. ü. kõige lähemal surmale?"

Sõjas ollakse seda loomulikult igal hetkel. Kuid ükskord, kui tegin oma kompaniiülematega eesliini juures maastikuvaatlust ja pidasin „sõjaplaani",

sattusime kogulasukahuri tulle. Viskusime muidugi kohe pikali lumme ja imekombel ei saanud ükski ainsatki kriimustust."

Nii veereb jutt üksikuist lahingumomentidest ja võitluste käigust, milliste iga faas on omaette sangarlik heitlus, kus ühel pool seisab üha tormav ja ründav mass, teisel pool väikesearvuline kuid hingestatud ja terastugeva tahtega üksikvõitlejate grupp, kes teavad, mille eest nad võitlevad ja kellest iga üksik võib tarbe korral olla teiste juht, nagu mainib major Rebane erilise heameelega. Võitluste lõpposa oli juba tempolt nõrgem.

„Tankide vastu võitlemine nõuab närve. Võib-olla äratab nii mõneski imestust see suur tankide arv, mis vaenlane mõnede rünnakute ajal kaotab. Sõdur aga ei imesta selle üle põrmugi. Jalavägi ei tohi tankide rünnakul verest ära langeda ja taanduda, ning seega vaenlase jalaväele oma tankidele järgnemist võimaldada. Meie mehed rõõmustasid alati, kui mõni tank meie eesliinist läbi läks, sest nad teadsid, et peagi kostab tagantpoolt paar kõva mürtsu suitsusambaga ja vaenlane on jälle ühe soomusmasina võrra vaesem.

Vaenlase isikulises koosseisus on märgata suuri muutusi. Meie vastu võitlesid näiteks viimasel ajal peagu alati ainult asiaatidest väeosad, kellest paljud ei oska vene keeltki. Nad tulevad peale hirmsa kisaga, ohvitserid ja politrukid püstolitega selja taga.

Ründajad kuuluvad osaliselt vanemates se aastakäikudesse. Ja on ka palju naisi Need ei ole küll just eesrindel, vaid kahur väe jne. juures, kuid nad on veel metsikumad kui mehed."

Oleme saanud ülevaatliku pildi major Rebase pataljoni sangarlikust võitlusteekonnast, mida peale pataljoniülemale annetatud Rüütliristi illustreerivad veel järgmised arvud: pataljon on saanud seni 13 I klassi Raudristi, 112 II järgu Raudristi, 23 II kl. Sõjateeneteristi mõõkadega ja suure hulga tunnustuskirju. Meestel on seljataga 13 lähivõitluspäeva — veel kaks, siis saab üle saja mehe lähivõitlusmärgid.

„Suureks ja rõõmustavaks uudiseks, mis pataljoni lahingumeeleolu võrratult tõstis, oli Eesti mobilisatsiooni väljakuulutamisest teadasaamine.

Kuulsime sellest raadios ja mehed ütlesid, et noh, nüüd alles algab see õige Vabadussõda ja nüüd näitame enamlastele, kui „palavasti" Eesti soovib „ühineda" nende Nõukogude Liiduga. Võin kinnitada, et see teadmine aitas meid nii mõnigi kord üsna lootusetust seisust uue energiaga üle saada ja tiivustas iga üksikut panema välja viimse. Ei ole ühtki tegurit, mis tõstaks sõduri võitlusvaimu nii, kui teadmine, et ta kodumaa seisab ta selja taga".

Nende major Rebase sõnadega lõpetamegi jutu. Ja meil jääb ainult sügavasti rõõmu tunda, kuuldes, et major Rebase pataljon kujuneb võib-olla juba lähemal ajal tuumaks hoopis suuremale väeüksusele, kes raiub uusi kuulsusrikkaid leheküIgi meie Teise Vabadussõja ajaluku.

„Võitleme rahvusliku olemasolu ja euroopaliku kultuurkonna parema tuleviku eest"

Rektor prof. Edg. Kanti vastus Sven Hedinile

Eesti ajalehtedes ilmunud rootsi teadiase Sven Hedini kirja puhul on Tartu ülikooli rektor prof. Edg. Kant saatnud alljärgneva vastuse:

Kõrgesti austatav härra Sven Hedin,

Teie mehine läkitus, mis avaldab Teie otsekohest poolehoidu Eestile ning teistele balti rahvastele ja väljendab Teie ühtekuuluvustunnet Baltikumiga, on meile käimasolevas võitluses eksistentsi ja tuleviku eest suureks moraalseks julgustajaks. Teie kiri annab kõigepealt tõendi sellest, et Rootsis ei ole suikunud arusaamine meie saatuslikust võitlusest ja et Gustav Adolfi ning Kaarel XII aegsete rootsi idavõitlejate hääl kostab uuesti ning annab meile tuge.

Hädaoht, mis meid taas ähvardab, on suur ja masendav. Selle eelkäijaid on meie maa ja rahvas pidanud korduvalt tundma viimase aastatuhande kestel, mil võitlus idahädaohu vastu kulgeb punase joonena läbi meie maa ajaloo. Teie ja meie maa ajalugu tunneb seda kõige paremini Põhjasõja ajast, mil Rootsil lasus ülesanne juhtida võitlust Läänemeremaade kaitseks ida pealetungi vastu. Meie teame seda kõige selgemini Vabadussõjast 1918—1929. a., mil täie teadvusega püstitati ja teostati tänapäeval endiselt kehtiv juhtmõte — lahti idast, lahti bolshevismist.

Ma võin Teile kõige kindlamalt tõendada, et ei eesti ega ükski teine balti rahvas ei tunne end mingil määral idas laialduva Suur-Siberi osana ega ole hoolimata meile vaenulise propaganda väidetest kunagi otsustanud vabatahtlikult liituda Nõukogude Venemaa külge. Kõige värskemaks tõendiks ses suhtes on juba kolmandat aastat idarindel võitlevad rohkearvulised eesti ning teiste balti rahvaste vabatahtlikud üksused ja hiljuti teostunud ulatuslik mobilisatsioon Eestis, mispuhul kõik võitlusvõimelised mehed on täie teadvusega ja jõuliselt otsustanud asuda meie maa idapiiride kaitsele.

Tänu sellele, et sõjavägi riadel kannab vereohvreid raskes võitluses bolshevismi vastu, on võinud ka Teie poolt nii tänuväärselt meeletuletatud ja sajandeid läänekultuuri vaheposti osa kandev Tartu ülikool seni võrdlemisi rahulikult edasi töötada. Nüüd aga, mil kõik jõud nii rindel kui tagalas on mobiliseerunud sõjaks, ei saa meie kui rindelähedasim ja Nõukogude õhurünnakuist korduvalt ohustatud ülikool end enam sulgeda akadeemia müüride vahele, vaid peame end järjest rohkem rakendama maakaitse teenistusse.

Tunnetus, et võitlus ründava bolshevismi vastu pole mitte ainult võitlus millegi ja kellegi vastu, vaid ühtlasi oma rahvuse olemasolu ja euroopaliku kultuurkonna tuleviku eest, annavad käimaselevale heitlusele kahekordse tähenduse. Selles võitluses peame me najalduma Suur-Saksamaale, kelle relvajõud fundamentaalselt kannavad saatusheitlust idainvasiooni vastu, mis ähvardas sisse muljuda vana ajaloolist varjaagi piirivöödet, ähvardab vahenditult mitte ainult eesti ja teiste balti rahvaste olemasolu ning elamisruumi, vaid kaugemas perspektiivis ka Põhjamaid ning kogu Õhtumaa kultuurisõõri.

Kuivõrd õige on Teie kirjas väljendatud seisukoht, seda tõendavad mõjukalt bolshevike uusimad mõrvad ja roimakäsud. Teie tunnekeite kindlasti sügavat vapustust, nähes Merikülas mõrvatud eesti ema pilti ühes ta tapetud lapsega. Ma lisandan käesolevale ärakirja bolshevistliku majori Sinkovi ülestunnistusest, kes langes vangi Narva lähedal ebaõnnestunud maandumiskatsel 13. ja 14. veebruaril k. a. Sellest nähtub, et bolshevism tahab hävitada eesti rahva ühes naiste ja lastega.

Eestis ei lase end keegi enam petta Kremli „demokraatlike" maskeerimismanöövrite läbi, ka siis mitte, kui neid toetavad demokraatlike maade esindajad. Liiga sageli on viimastel aastatel kogetud, kuidas paberlikke tagatisi on puruks rebitud. Seetõttu teab Eesti, et idast ähvardavale ohule tuleb vastu seada võitlus reivaga kuni viimse hingetõmbeni. Eesti rahvas on otsustanud seda võitlust jatkata külg külje kõrval kõigi bolshevismi poolt ohustatud rahvastega.

Me loodame, et Teie autoriteet, mida Teie maailmas omate, avavad silmad ka kõigil neil, kes seni on bolshevistlikku ohtu alahinnanud või selle eest koguni püüdnud seista. Eestlastele ja eesti teadusele on Teie läkitus märgiks, et meie ei pea seda võitlust mitte ainult meie naiste ja laste päästmiseks, vaid väärtuste eest, mille heaks on töötatud inimpõlvede kestel ja mis moodustab meie mandri kultuuri ja koos sellega kogu maailma väärtuslikuma omandi.

Ma näeksin suurima heameelega, kui Teie leiaksite võimaluse neil saatusrasketel võitlusaegadel külastada Eesti ja teisi Baldimaid, et isiklikult koha peal tutvuda selle võitlusvaimu ning valmidusega, mis kannab meid kõiki heitluses idast ähvardava ohu vastu ja meie vabaduse ning tulevaste põlvede elamise võimaluste eest. „See võitlus, mis toimub praegu Eesti idaväravais, Narva all ja Peipsi ääres, sellest oleneb eesti ja teiste balti rahvaste saatus. See on raske ja pingutav võitlus, mis paneb kõik vaimud ja kannatused proovile, kuid me loodame Teiega koos, et head jõud ei jää alla ja et aeg mis sisaldab nii palju raskusi ja kannatusi, kannab endas ka õige ja õigustatud eo tulevaseks õitsenguks selles kultuurpiirkonnas, mis meile on sisemiselt omane ja kuhu meie end tunneme kuuluvat niihästi oma pärimuste, traditsioonide kui ka veenete ja elutahte poolest.

Veendumuses, et sel puhul vanad traditsioonilised sidemed Eesti ja Rootsi, eriti Teie suure kuninga Gustav Adolfi poolt rajatud Tartu ülikooli ja põhjamaise teadusmaailma vahel saavad viljakalt edasi kestma, kirjutan tänades ja suurima austusega.

Teie Edgar Kant.
Tartu ülikooli rektor.

Tartus, 24. veebruaril 1944. a.

Tunnustus eesti vägede ennastsalgavale võitlusele

Major Rebase vastuvõtt kindralinspektor Soodla juures

Kindralinspektor SS-oberführer Soodla võttis teisipäeval Toompea lossis vastu ühe eesti vabatahtlike pataljoni ülema major Rebase, kellele Führeri poolt hiljuti annetati lahinguis osutatud vapruse eest Raudristi Rüütliristi.

Vastuvõtul, mis toimus kindralinspektori kabinetis, viibis ka rida kõrgemaid eesti ohvitsere. Kindralinspektor Soodla pöördus major Rebase poole lühikese tervituskõnega, milles ta tunnustavate sõnadega mainis meie vabadusvõitleja teeneid, kriipsutades selle kõrval ühtlasi aga ka alla tema juhtimisel oleva väeüksuse sangarlikku võitlust ning kõrget moraali.

Edasi jatkas Kindralinspektor: „Führeri poolt teile annetatud Raudristi Rüütliristi ei ole tunnustuseks ja auks mitte ainult teile, vaid kogu eesti vägedele ja nende ennastsalgavale võitlusele.

Areng eesti väeüksuste ja koondiste kujundamisel relvavendlikus võitluses ühise vaenlase vastu on jõudnud nüüd nii kaugele, et oleme leidnud täiel määral tunnustust ning eestlaste sõdurikuulsus on kandunud, nagu esimese Vabadussõja ajalgi, kaugele üle kodumaa piiride.

Soovin teile õnne ja edu ka tulevikus ning loodan, et see kõrge aumärk on eeskujuks teistelegi eesti sõjameestele oma kodumaa vaba ja parema tuleviku kindlustamisel, mille saavutamiseks on pühendanud end kogu meie rahvas ennastsalgavalt ja ohvrivalmilt" lõpetas kindralinspektor oma sõnavõtu.

Pärast veelkordset käepigistust ja õnnitlust kogunesid kohaiviibinud eesti ohvitserid ja sõjaväevõimude esindajad major Rebase ümber, et vestelda temaga möödunud võitlustest.

Narva rindel löödi enamlaste rünnakud tagasi

Põhjalõigu tõrjevõitlustes paistsid silma läti väeosad

Führeri peakorterist, 29. veebr. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Ida pool Kertshi ja Krivoi Rogi ruumis tõrjuti arvukad bolshevikkude rünnakud tagasi kõrgete kaotustega vaenlasele. Kohalikud sissemurrud riivistati vastulöökidega.

Piirkonnas lõuna pool Pripjeti soid jätkus kohalik võitlustegevus.

Lõuna pool Beresinat ja kagu pool Vitebskit varisesid tugevad vaenlase rünnakud meie liinide ees kokku. Üksikutest sissemurrukohtadest paisati nõukogud vihaste lähivõitluste järele vastulöögiga välja.

Loode pool Nevelit alustas vaenlane hulga kütidiviiride rakendamisega rünnakut. Eilse päeva karmid võitlused andsid täielikku tõrjetulemuse.

Ida pool Pihkva järve ja Narva juures jäid vaenlase korduvad rünnakud tagajärjetuks. Kahurvägi purustas vaenlase liikumisi ja vägede koondamisi.

Tugevad lahingulenduriteüksused toetasid tõrjevõitlusi eel kõige Krivoi Rogi ja Dubno juures ning Pihkva järve ääres madalrünnakutega nõukogude jalaväe ja motoriseeritud kolonnide vastu hea mõjuvusega. Pommitabamustega või pardarelvade tulega hävitati arvukalt sõidukeid ja hulk õhutõrjekahureid.

Ülal põhjas hävitasid kiired saksa võitluslennukid vaenlase vägede majutamispaiku Muurmani raudtee ääres.

Rasketes tõrjevõitlustes idarinde põhjalõigus osutas erilist tublidust 2. läti SS-vabatahtlikkude brigaad tammepärjakandja SS-oberführer Schuldti juhtimisel koos ühe läti jalaväeüksusega rüütliristi omaniku standartenführer Veissi juhtimisel.

Lööküksuste üritused Nettuno sillapeal viisid omapoolsete kohalikkude rindeparandusteni.

Lõunarindel tõrjuti tagasi vaenlase rünnakud Castelliforte ja Terelle juures.

Mereväe- ja pardaõhutõrje tulistasid Bologne sadama kohal madallennul ründavaist vaenlase lennukeist alla 2 neljamootorlist ja 1 kahemootorlise pommilennuki. Sellega on merevõitlusjõud, kaubalaevade pardarelvad ja mereväe õhutõrje ajavahemikus 21.-29. veebruarini kokku 22 vaenlase lennukit alla tulistanud.

Enamlaste tapatööohvrid Merikülas

„Järva Teataja" 24. veebruari numbris avaldasime kirjutuse enamlaste metsikust veretööst Merikülas. Nüüd on selgunud enamlaste metsikuse ohvriks langenud ema ja lapse isikud. Oma lühiajalisel sissetungil on enamlased Merikülas mõrvanud Meta Süvalepa ühes väikese pojaga.

Selle kohta kirjutatakse meile täiendavalt:

Meta Süvalep on Meriküla taluniku, Narvas omal ajal laiemalt tuntud seltskondliku elu tegelase Johannes Schulbachi tütar. Sündinud Narvas 2. detsembril 1913. a. Oma ema ja isa teineteisele kiiresti järgnenud surma järele asus ta elama Merikülla, et juhtida kodutalu majapidamist ning kasvatada oma ainuet poega, kes oli sündinud 24. novembril 1942. a.

Sõjategevuse lähenedes tahtis Meta Süvalep Merikülast lahkuda. Ärasõit oligi juba kindlaks määratud laupäevale, 12. veebruarile, kuid mõnesuguste takistuste tõttu tuli seda paari päeva võrra edasi lükata. Need paar päeva said saatuslikuks.

Minskis avati uus raamatukogu

Olulisels sammuks Valge-Vene kultuurielu uuestirajamisel oli neil päevil toimunud suurema raamatukogu avamine Minskis Valge-Vene keskнõukogu hoones. Raamatukogu, millesse saksa võimude poolt on koondatud eeskätt sõja laastamise eest päästetud teaduslikku kirjandust, väärib igati kõrvutamist suurte lääne-euroopa raamatukogudega.

Veebruaris uputati hulk vaenlase kauba- ja sõjalaevu

Idarindel tõrjuti tugevais võitlusis bolshevike arvukad rünnakud

Führeri peakorterist, 1. märtsil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Krivoi Rogi ruumis, Zhashkovist kagus ja Berditshevist läänes lõid meie väed tagasi arvukaid nõukogude rünnakuid ja tekitasid neile suuri kaotusi.

Jampoli juures on käimas ägedad kohalikud võitlused.

Piirkonnas Pripjeti soodest lõunas teostasid maaväe ja relva-SS üksused edukaid rünnakuid. Viimaste päevade võitlusis paistis siin eriti silma üks soomusluureüksus rittmeister Galczegi juhtimisel.

Rogatshevist kirdes ründasid bolshevikud tugevate jõududega tulemusteta. Seejuures hävitati 30 ründavast vaenlase tankist 26.

Loode pool Nevelit, kagu pool Pihkva järve ja Narva juures nurjusid arvukad bolshevike rünnakud tugevais võitlusis.

Kõrgel põhjas tõrjusid meie väed Louhi lõigus ja Kalastaja poolsaarel vaenlase luurerünnakud.

Tõrjevõitlusis keskmises rindelõigus paistsid eriti silma 267. hollandi jalaväediviis kindral-leitnant Drescheri juhtimisel ja 5. tankiüksus hauptmann Rettemeieri juhtimisel.

Veebruarikuul hävitati idarindel 763 vaenlase lennukit, neist 43 jalgväeüksuste poolt. 60 oma lennukit läks kaduma.

Itaalias jätkus meie vägede surve Nettuno dessandipeale tugeva meiepoolse suurtükitule pannusega. Rünnaküksuste üritustega õnnestus edela pool Cisternat sissepiirata tugevamaid vaenlase võitlusgruppe.

Võitluslennukite üksused uputasid Anzio sadamas vaenlase 5000 brt. transportlaeva ja vigastasid pommitabamustega raskesti veel nelja, mahuga 15.000 brt ning ühte maabumispaati.

Eile lõunatundidel lendasid põhja-ameerika pommilennukite üksused tugeva jahilennukite kaitse all Kesk-Saksamaale ja suunasid kaetud taeva kaitse varjus terrorrünnakud asulaile Braunschveigi ruumis. Valikuta pommiheidetega purustati mõned külad. Õhutõrje tulistas 8 vaenlase lennukit alla.

Möödunud ööl heitsid mõningad vaenlase lennukid pomme asulaile Lääne-Saksamaal.

Kiired saksa võitluslennukid ründasid eesmärke Kagu-Inglismaal ja Londoni linna piirkonnas.

Võitluses briti-ameerika järelveoühendustega uputasid sõjalaevad ja õhujõud veebruarikuul 26 kaubalaeva 144.185 brt-ga ning 11 prahipurjekat. 34 laeva üle 200.000 brt-ga vigastati pommidega ja torpeedodega raskesti. Tuleb arvestada paljude hukkumist neist laevust.

Vaenlase sõjalaevadest uputati 1 ristleja, 15 hävitajat ja julgestussõidukit, 8 kiirpaati ja üks vahilaev, kuna 1 ristlejat ja paljusid kiirpaate vigastati.

Svinhufvud surnud

Helsingi, 29. 2. (DNB) Ametlikult teatatakse:

Endine Soome riigipresident Svinhufvud suri teisipäeva õhtul kell 20 83 aasta vanusena oma mõisas Luumäkis.

Eesti pataljonid — meie relvajõudude raudvara — tõrjelahinguis

Rindeepisoode meie vabatahtlike võitlusist oma kodumaa ning rahva vabaduse ja au kaitsel

Kantuna ühisest kustumata vihast punase bolshevistliku idavägivalla vastu, ei jäänud mehed, kes relvaga pihus aitasid vabastada meie kodumaa 1941 aastal viimastest punastest rõõvjõukudest, puhkama oma kodumaa piiridele, vaid tungisid kaugele itta, järele põgenevale vaenlasele. Üle kahe pika aasta on need suurima võitlusvaimustuse ja tahtekindlusega hingestunud mehed valanud oma verd ja tõrjunud tagasi bolshevike uuesti lände ihkavaid katseid. Nende, meie esimeste vabatahtlike rindevõitlejate higi ja veri pole valatud asjatult Volhovi ja Ilmjärve kallastel või Leningradi piiramistähistel. Iga meeter maad, viletsat ja troostitut Sarmaatiat, mille pärast meie vabatahtlikud selle aja jooksul on raugematu visadusega võidelnud, on maksnud vaenlasele tohutuid inimmaterjali ja sõjavarauduste kaotusi. Selle eest on meie vabatahtlikud pälvinud kõrgema väejuhatuse tähelepanu ja tunnustatud hinnangu üldse, — E e s t i sõdurinimele. Eesti idapataljonid on olnud meie relvajõudude võitlusvaimu kandjaiks, seda enam peavad nad nüüd, silmapilgul, mil kogu eesti rahvas on rakendunud ühise lõpliku löögi andmiseks vaenlasele, sisendama uutesse meie võitlusüksustesse sama võitlusvaimu ja vaimustust, mis neid endid on kandnud seniseis võitlusis idarindel. Nüüd, mil iga õige eestlane on haaranud relva, hetkel, kus meie relvajõud on kogunemas ühiseks suuremaks relvaks sinimust-valge lipu alla, ei tohi meie ridades puududa ühine võitlusvaim, sama, mis tiivustas meie võitlejaid Vabadussõjas. Selles osas on meie idapataljonidel täita sugugi mitte tagasihoidlik ülesanne, vaid olla eeskujuks lahinguväljadel kõigile meie rindevõitlejaile samahästi vahvuse kui ka normaalse toena, — see on meie idapataljonidesse kuuluvate vabatahtlike kui raudvara — p ü h a k s k o h u s e k s.

Päev-päeva kõrval seisavad meie vabatahtlikud põhjarindel puhkenud kohutavas lahingumõllus. Millist vaprust näitavad siin üles eesti vabatahtlikud, tõrjudes lääne suunas rulluvaid punalaviine, see ilmneb ühisõnaliselt hiljutises ülemjuhatuse teates, kus mainitakse, et e r i l i s t vahvust näitasid tõrjevõitlusis eesti v a b a t a h t l i k u d. Seda kuulis kogu maailm. See on uueks tunnustuseks meie kõigile rindevõitlejaile. Meie ei tee s õ n u, vaid t e g u e i d. Eesti sõdur hoiab kõrgel oma au.

ÜMBERPIIRATUD

Visalt kaitseb S. pataljon oma esialgseid väljaehitatud positsioone. Lahingumüürin kandub juba mõlemalelt külgedelt mööda. Side mõlemapoolse naabriga on katkenud, ent meie lõik püsib vankumatult. Sammugi ei tagane meeleheitlikult võitlevad vabatahtlikud, nad näivad kui maasse kasvanud. Taha saadetud luure teeb kindlaks, et taganemistee on ära lõigatud! Maatiku soodustusel on vaenlase ahelikud hiilinud meie seljataha. Igas suunas vinguvad kuulid tõendavad seda üha kindlamini. Rõngas meie ümber tiheneb ja tõmbub enam koomale. Meile on jäänud veel paar ruutkilomeetrit pinda. Pataljoni ülem astub oma meeste ette, kõikide nägudelt peegeldub tõsidus. — Meie peame l ä b i m u r d m a! Elusalt nad meid ei saa, — need on ainukesed sõnad, mida lausub vana sõjamees oma vabatahtlikele. Tummalt mõistavad mehed oma juhti, siin *pole tarvis sõnu, sest iga mees teab, et kaalul on kas pääsemine või surm.*

Täägistatud püssidega ja viskevalmis granaatidega peos alustab kokkusulanud pataljon oma lootuseta näivat läbimurdu tihedaist vaenlase ahelikest. Kohutavalt möllab koondatud miinipildujatuli. Õhk lõõmab lõhkevate mürskude surves. Iga meeter maad, samuti õhku, puuritakse läbi surmavaist kildudest. Meie vabatahtlikud tungivad surmapõlgavalt välja pliiravast vaenlase rõngast, murdes enesteie teed tääkide ja käsigranaatidega vaenlase tihnikuis. Mees mehe vastu on otsustav, kes jääb võitjaks lähivõitluses. Haljas tera välgub — vaenlase verest immutatud punane lumi tähistab meie vabatahtlike teed... Poole tunni möödudes on S. pataljon õnnelikult läbimurdnud.

VASTURÜNNAKUL

Kaks ööd-päeva on vaenlane end asjatult veristanud meie ajutise tõkkepositsiooni ees. Uusi näruseis kaltsudes laipu kuhjub vanadele. Nii kuidas neid on niitnud maha meie tabav kuulipildujatuli, nii nad sinna jäävad — avatud, klaasistunud silmil... Stalinile ei lähe see korda!

Vaatamata meie hääle positsioonile, on S. pataljonile siiski pinnuks silmas vasakul asuv G. küla, milles istub sees vaenlane. Sinna on ta üles seadnud oma miinipildujad ja need tükivad veidi häirima meie rahulikku olemist. Kohe saab küpseks meie vabatahtlike ajudes sündinud plaan: küla vaja vasturünnakuga tagasivallutada. Eestlaste kavatsus tehakse viivitamatult teatavaks kahurimeestele. Kõrgemalt poolt saabub rünnakuks luba. Mõned tabavad mürsud patareidest ettevalmistustuld ja meie vabatahtlike julge üritus võib lahti minna.

Mehed topivad kõik võimalikud kohad täis granaate, viimane hellitav pilk kuulipildujale ja lõbusatujuliselt ning ülemeelikult alustavad S. pataljoni mehed rünnakut. Küla võetakse poolkuu taolisse haardesse. Ülesanne, mida otsustati pooleldi omal algatusel, polegi nii lihtne, nagu see alul näis. Vaenlane istub nähtavasti tugevate jõududega külas ega mõtlegi end nii kergelt liigutada. Külast paiskub meestele vastu tihe tuli, nii et tahtmatult tuleb viskuda lumme, kui ei taheta saada tükki vaenulist tina keresse. Nüüd tuleb kasutada kavalust, sest kus ei aita jõud, seal aitab nõu. Leitnant J., hulljulge rünnaku juht, laseb meestel tagasi tõmbuda mõnikümmend meetrit, et simuleerida vaenlasele meie lüüasaamist ja meelitada teda enesele järgima. Taandumine tehakse meelega ebakorrapäraselt, et anda vaenlasele usutavamat muljet meie abitusest, milles peitubki kogu see kavalus. Ei möödugi kaua, kui külast väljub hurräätades esimene vaenlaste ahelik olles eksiteele viidud meie meeste kavalast pettemanöövrist. Vabatahtlikud suruvad endid tihedalt lumme ja muhelevad, — see on vaenlasele surmanaeratuseks! Nagu rabatult langeb kogu karjuv ahelik meie jõulises kuulirahes külaeelsele väljale. Viimane kõhisev hurraa sulab vaenlase enese surmaagooniasse. Algus oli hea, ent veel ei tõuse meie mehed rünnakuks külale. Veel paar ahelikku bolshevikke lõpetavad oma elutee G. küla esimeste majade vahel, alles siis annab leitnant J. lõpuks käsu alustada otsustavat rünnakut külale.

Nagu üks mees tõuseb nüüd kogu vabatahtlike ahelik ja rahulikult ning julgelt ligineb meie piirav rõngas külale, lastes end mitte segada vaenlase huupi lastud tulest. Juba on küla esimesed majad meie valduses. Majade vahel sibavad meeleheitlikult end varjates pead kaotanud bolshevikud, tulistades sihitult enese ümber. Areneb lühike, kuid armutu lähivõitlus. Viimased peitupugenud vaenlased kõrvetatakse välja keldritest ja pööningutelt. Lõdisedes ja armetuina, ülestõstetud kätega, annavad nad endid lõpuks vangi. Küla on vallutatud. S. pataljon asub uuele positsioonile.

VABADEL HETKETEL

Vaatamata ägedaile, raugemata visadusega kestvaile tõrjelahinguile, saabub rindevõitlejaile ka üksikuid silmapilke, mil saab tunnike või paariks maitsta kosutavat puhkust. Seda kasutab iga mees ära ka otstarbekohaselt. Esimene asi on saun. Peatuskohtades, külades, kus selline asutis leidub, hoolitsevad juba eesti vabatahtlikud selle eest, et sauna keris oleks alati hele. Pole ülimat asja sõduri vintsutatud kehale kui kuum leil. Sellest oskab tõsine rindemees alati lugu pidada. Teine asi, mis peab niiöelda kaduma silmapiirilt, on habe. Kui aga vähegi aega ja võimalust jätkub, välguvad meeste käes, kellele on õnnistatud habemekasv, šiletid ja habemenoad. Inimene ei tohi ka võitluses elu ja surmale muutuda väljanägemiselt ebainimlikuks.

„Teate, poisid, selle habemenoa elulugu," jutustab leitnant S. oma kahenädalast habet seebivahuga määrides, enese ümber kogunenud vabatahtlikele, — „selle noa ma ostsin juba enne sõda! Oli teine kogu aeg mu lahutamatu kaaslane, aga näe, kuhugi külla olin ma ta vaesekese nüüd lahingute ajal maha unustanud. Mõtlesin, et olen teisest jäädavalt lahti, sest kus sa enam kätte saad, vassad olid seal külas juba sees. Aga vaat, õnnelik juhus tuli appi ja tõi noa mulle ise tagasi: täna vangi võetud iivanite läbiotsimisel selgus, et minu kallis nuga on ühe vassa taskus!"

Lühikesi puhkehetki püütakse kasutada võimalikult mugavalt ja hästi, niipalju kui see lahinguolukorras või räpaseist venekuladest sõltuv on. Kuivatatakse märgi riideid ja kohendatakse üht-teist. Keegi tõmbab suure kärina ja mürinaga lõõtsa ja püüab alustada tuntud sõdurilaulu:

„Oota, kallim, oh oota sa,
millal tulen, ei tea ju ma . . ."

Osa mehi pikutavad põrandale laotatud õlgedel ja naudivad magusalt sõduriund ning näevad kallimast ja kodumaast ilusaid asju. Mõni agaram on kibedasti kiiresti ametis kirja kirjutamisega kodumaale, teine loeb kõvasti kõigile ette ajalehest kodumaiseid uudiseid. Kes puhastab relva, kes iseennast, kes maitseb marketendri napsu, kuid kõigil on midagi teha ja toimetada, pääasi aga, — kõik on enestega rahul ja tuju on vaatamata igasugustele raskustele — ülev!

Mõne niisuguse tunni möödudes on S. pataljoni vabatahtlikud jälle valmis tormama lahingutulle — kodumaa ja oma rahva eest.

Hy.

Kuidas töötavad terrorilendurid

Objektide pommitamisest pindalade pommitamiseni

Briti terrorilendurite öised rünnakud toimusid algul teatavasti lainetaoliste sisselendude korras, mis igakord vaheajast katkestatuna, tihti kestsid tunde. Üksikud pommilennukite lained kasutasid rünnakuruumi kohal valgustuskuule, milliste abiga nad püüdsid leida rünnakuobjekte. Selle meetodi, mida briti lendurid ise nimetasid „objektide pommitamiseks", aluseks oli kalkulatsioon otsida teatavaid üksikeesmärke ja neid rünnata. Õhusõja praksises tabati aga juba tollal küllalt tihti tsiviilelanikonna elamukvartaleid.

Nn. „objektide pommitamise" taktikast hiljem loobuti ja asendati see „pindalade pommitamisega", mille kavad, teostamine ja mõju annavad veenvaima tunnistuse briti õhusõja terroristlikust iseloomust. Üksikute objektide asemel pommitatakse selle rünnakutaktika juures suuremaid ruume. Tegelikult tähendab see, et briti rünnakud tabavad peamiselt elamukvartaleid, sest valitud ruumid, mida öösel saab piiritleda vaid valgusmärkidega, on nii suured, et need iganes ei haara üksnes sõjalisi või tööstuslikke seadmeid. „Pindalade pommitamise" tarvituselevõtuga võeti ühtlasi tarvitusele rünnakute ajaline kontsentreerimine. Öised briti rünnakud toimuvad endistega võrreldes suhteliselt lühikese aja jooksul, nii et ka tugevate üksuste puhul piirdub rünnak ise umbes 30 — 40 minutiga. Briti taktika seisab siis selles, et koondada võimalikult suurel arvul lennukeid lühikeseks ajaks ruumi kohale, mis peaasjalikult koosneb tihedasti hoonestatud linnaosadest.

Pommitusruumi markeerimiseks järgnevate pommilennukite jaoks rakendatakse briti üksuste ette üks teeotsijate — või valgustajateüksus, millise meeskonnad koosnevad navigatsiooniliselt kogenenuimaist lenduritest. Pommitamisruumi tähistamine teeotsijate poolt toimub pindala markeerimisega, mis reeglipäraselt koosneb maapinna äramärkimisest ja selle juurde kuuluvast õhumarkeerimisest. Maapinna märkimine toimub suurema arvu valgustuskepikeste läbi, mis kukuvad põledes maapinnale ja moodustavad mõnesaja meetri ulatuses põleva laigu.

Selle üle toimuv õhumarkeerimine toimub valgustuskepikeste läbi, mis langevad alla õige aeglaselt ja paistavad õhus seisvat kobaratena. Markeerimiseks kasutatakse mitmesuguseid eri värve, mida iga rünnaku puhul vahetatakse. Kustub üks valgustuskobaraist, siis lasevad valgustuslennukid, mis püsivad rünnaku kestel pidevalt pommitusruumi läheduses, selle asemele uue. Pommitusruumi tähistamine toimub ka selle läbi, et esimesed lennukid heidavad peaasjalikult süütepomme, nii et rünnakuala on õhust märgatav ka maapinnal toimuvate põlemiste läbi. Pommide heitmine toimub, ilma et eriliselt sihitaks, valikuta keset markeeritud pommitusruumi.

Lennul rünnatava linna poole lendavad briti ööpommilennukid võrdlemisi tihedasti koondununa, siiski moodustamata erilisi formatsioone, kindla kursiga, moodustades nn. pommitajatevoolu. Lennutee ei tarvitse suunduda otseselt eesmärgile, palju enam lennatakse, et saksa õhutõrjet petta, näilise eesmärgi poole, mille läheduses pööratakse ümber, et siis võtta kurssi õigele eesmärgile.

Sõjalise õhutõrje ülesandeks on selle eest hoolt kanda, et rünnakud ei saaks toimuda kavakohaselt. Õhutõrje taotleb seepärast mitte üksnes võimalikult paljude pommilennukite allatulistamist, vaid ka seda, et takistada kavatsetud kontsentreerimist. Tagajärgi, mida selles suhtes üha sagedamini saavutatakse, on raske väljendada arvudes, ent need ei ole vähem tähtsad kui allatulistamised.

Olematute ohvitseride propagandakiri

Genf, 24. 2. (DNB) Hiljuti „Times'is" avaldatud Eesti ja Leedu ohvitseride võltsitud kirja kohta, milles nad peavad Balti riikide ühendamist Nõukogude Liiduga „õnnelikuks lahenduseks", kirjutab inglise ajakiri „Catholic Times":

Eesti, Leedu ja Läti pagulassaatkonnad andsid vastuseks sellele kirjale ühise selgituse, milles öeldakse, et Eesti poolt allakirjutaja ei seisa üldse Eesti sõjaväe nimekirjas, kuna leedulasest allakirjutaja — kui ta üldse eksisteerib — kuulub Nõukogude armeesse. Kolme riigi saatkonnad keelduvad kirja tunnustamast, viidates sellele, et see kujutab „tavalist Nõukogude propagandat kõigi oma õiguste väänamistega".

„Catholic Times" tähendab selle kohta: Tõepoolest, see Moskvast „Times'ile" saadetud kiri on naeruväärne näide ammutuntud bolshevike petteagitatsioonist. Nende kihutustöö põhineb esmajoones nende vanal segaduse tekitamise taktikal ega kohku tagasi ka jämedate võltsimiste ees.

Proua Roosevelt kaitseb õhuterrorit

Madridist, 23.2. (DNB). Nagu EFE Washingtonist teatab, kaitses proua Roosevelt viimasel pressikonverentsil anglo-ameeriklaste õhuterrorit ja arvustas mõningate ringkondade poolt esitatud proteste saksa linnadele suunatud õhurünnakute ja sellega seotud tsiviilelanikkonna mõrvamise vastu. Ta väitis, et anglo-ameeriklased peavad tarvitama „väga julme meetodeid", kui nad tahavad sõda kiirelt lõpetada!

Need väljendused sobivad täpselt pildiga, mida Euroopa on omale selle ärivaimulise ja politiseeriva, ent täiesti südametu naise kohta loonud.

Hea varustus ja soe riietus on edukaks võitluseelduseks idas. Mõlema eest on küllaldaselt hoolitsetud Pk.—Carl (Wb)

Monte Cassinos ei viibinud ainustki saksa sõdurit

Kloostri abti ümberlükkamatud tõendid

Aachenist Firenzeni, Kölni doomist Lorenzo basiilikani Roomas ulatub hävituste tulekiri, mille õhtumaa ajaloo auväärsesse palgesse on kaevanud anglo-ameerika õhupiraadid. Senistele kultuurivarade rüüstamisele lisandus hiljuti vana benediktiinlastekloostri Monte Cassino pommitamine, milline asutus oli 1300 aasta jooksul teaduste ja kultuuri hälliks.

Asutatud 525. a. Nursia Benedikti poolt, oli Monte Cassino emakloostriks kogu õhtumaale. Siin töötas ja õpetas Aquino Thomas. Barokiajastu andis kloostrile ta välise toreduse. Kloostri väärtuslik arhiiv, raamatukogu ja teised hindamatud kunstivarad viidi saksa sõjajõudude poolt õigeaegselt Rooma, nii et vähemalt need säilusid.

Ja sellise kultuurimonumendi vastu andis üks põhja-ameerika komandant lühidalt ja kuivalt tulistamiskäsu. Ja briti ja põhja-ameerika ajalehed ülistavad sellist hävitamist kangelasteona: „Monte Cassino kloostri pommitamine on liitlaste poolel leidnud sümpaatset vastuvõttu." Inglise lordkantsler viscount Simon püüdis Monte Cassino pommitamist ülemkojas sellega õigustada, et klooster kujutavat endast vaid „vähese väärtusega hoonete kogu"! Edasi ütles ta: „Asi, mille eest me võitleme, laseb paista naeruväärsena, võtta selliseid tühisusi mingite kultuuriliste või kunstiliste väärtustena!"

Selle jultumuse puhul väärib veelkordset märkimist, et Monte Cassino klooster ei leidnud saksa vägede poolt mingil kombel sõjalist kasutamist. Seda kinnitab ka neil päevil kloostri abti, piiskop Gregorio Diamare poolt Saksa saadikule Roomas esitatud seletus, milles muu seas üteldakse:

„Võin uuesti kõige vormilikkuse ja kindlusega tõendada, et Monte Cassino pühas piirkonnas ei leidunud kuni hetkeni, mil väiksel kloostrivennastel õnnestus koos haavatutega ja raskesti haigetega end varemete vahelt päästa — nii siis kuni 17. veebr. k. 17. 30 — ei leidunud seal ühtki vähimatki saksa võitlusüksust või mistahes relvi." See seletus paljastab üleliigse kord anglo-ameerika kultuurigangsterite hoolimatust ja nende propagandavalesid, millistega nad oma roimi varjata püüavad.

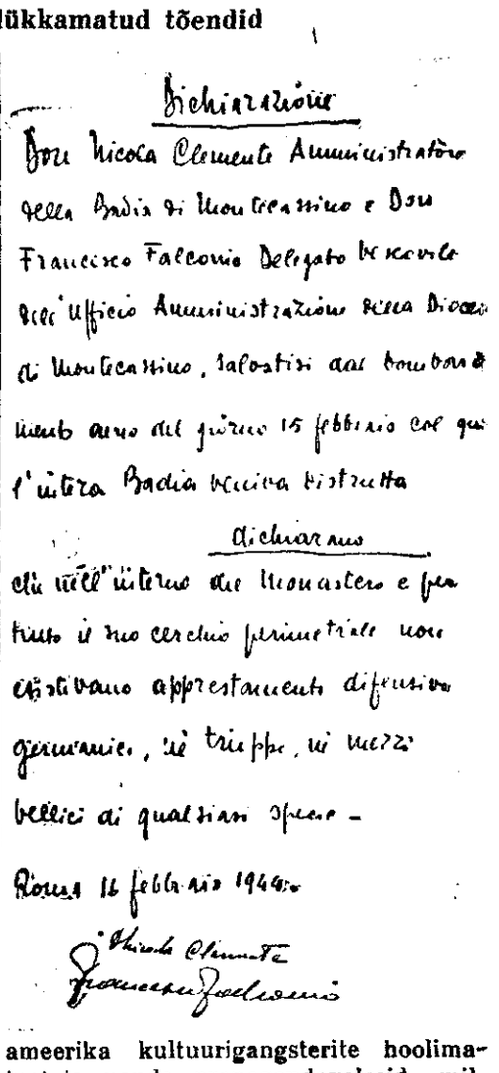

Meie pildil Monte Cassino kloostri juhtide ametlik seletus kloostri pommitamise puhul anglo-ameeriklaste poolt. Tõlkes kõlab see järgmiselt: „Don Nicola Clemente, Monte Cassino abtei valitseja, ja don Francesco Falconio, delegato vescovile Monte Cassino diotseesi valitsuses, seletavad pommirünnaku järele 15. veebruaril 1944, mille läbi hävitati kogu klooster, et koostris ega selle ümbruses ei leidunud saksa tõrjepositsioone, vägede koondisi ega mingisugust sõjamaterjali." Roomas, 16. veebruaril 1944. Alla kirjutanud Nicole Clemente, Francesco Falconio.

Jakob Liiv vabaduslaulikuna

Luuletaja 85. a. sünnipäeva mälestades

Oma messianistlikkudes tulevikunägemustes oli Juhan Liiv unistanud paremates päevadest Eestile, temale endale jäid need siiski nägemata. Küll aga langes see õnn osaks ta vennale Jakobile, kes pühendas kodumaa uuestisünnile rea vabaduslaule.

Isamaaluulega oli Jakob Liiv tegelenud ärkamisaja mõjul juba oma luuletaja tee alguseet peale. Ühtlasi oli ta meil üks esimesi, kes tõi sellesse žanri uusi, realistlikumaid toone. Huvimatk Venemaale 1887. a. oli varakult avanud ta silmad mõistma meie põhilist erinevust kõigest idapärasest. Venestuse surve vastu protestis Jakob Liiv mitmes jõulises luuletuses. Pikemas lugulaulus „Kõrbe lõvi" käsitles ta selle kõrval allegoorilises kuues ka ärkamisaegseid rahvuspoliitilisi sisevõitlusi, otsides teed eestluse rahvusideoloogiliseks sünteesiks. Kui meil siis ammuihaldatud vabadus veerand sajandit tagasi põliselt idavaenlaselt relvade jõul uuesti kätte võideti, lõi elatanud luuletaja lüüra taas täiel jõul helisema selle ülima kingi auks kauakannatanud sugurahvale.

Juba a. 1916, keset esimese maailmasõja sünget, kogu inimkonda haaravat hämarust *leiame Jakob Liivi ajaluule hulgast Põhja-*Eesti pärisorjusest vabanemise 100. mälestuspäeva puhul järgmise julge ennustuse:

„Tulevailt ajult, mu Põhjamaa,
Eesti, sul palju veel nõnda,
Pimedaist varemeist jätmata
Päikese paistele jõuda.
Vabadus sõnana alles sul keeles,
Saagu kord kindlaks see usk sinu [meeles:
Varsti sa vabaned, Eesti!"

Ja kui oodatud vabadus viimaks läbi tule ja vere saabus, tervitas luuletaja teda täis ajaloolist väärikust:

Suur kallis külaline Eesti perre
On tulnud raskelt valurikkalt teelt,
Et tuua tuksatusi tardunud verre
Ja vabastada vangistatud keelt
Ning uputada ära ajamerre,
Mis aastasajad muljunud on meelt,
Et tõusevate noorte vaimud virguks
Ja vanapõlve küürus seljad sirguks."

Vabadussõjas langenud kangelasi ülistab Jakob Liiv oma „Epiloogis", mis loodud vabadussõjalaste mälestussamba avamise puhuks Rakveres:

„Noorus ja elu ja armastus ohvriks kõik [toodi,
Valus ja veres ja pisarais vabadus loodi,
Langesid vapramad vaprate seas,
Isamaa armastust lõkkena hinges kandes,
Pühatuld tulevail põlvedel andes
Surid nad Eesti eest paremas eas.
Tänulik isamaa mälestusmärkide kaudu
Hoiab nüüd unumast kallimaid kangelas- [haudu,
Pühamaiks paikadeks üles seab sambad,
Millede ligi kui viibiksid kangelasvaimud,
Kellede tegu ei tumesta võõraste laimud,
Vaenlaste viha ja aegade hambad."

Langenud kodukaitsjate vaimsete testamenti kajastab luuletaja ridades:

„Astuge, elavad, vabade aegade hüüdel
Inimseo kõrgete aadete pühamal püüdel
Rahvaste ridades rütmilist sammu.
Võtke siis kätte, kui tarvis, ka piigid ja [oda,
Kaitsege vendade verega lunastud kodu:
Selleks teil lihastes jõudu ja rammu."

Vabaduseristi kavalere seab Jakob Liiv tulevikule eeskujuks:

„Järelpõlvedele teie vahvus
Olgu juhiks, võimsad võitlejad,
Olgu ideaaliks oma rahvus,
Iiustades vaba isamaad,
Mida teie vaeval, higil, verel,
Surmakartuseta maal ja merel
Ikkest lunastada suutsite."

Oma peamise lootuse asetab luuletaja seejuures siiski eesti noortele, kellede entusiasmist ja aatelikkusest ta ootab kodumaale võrsuvat igal alal helget tulevikku:

„Noorus, sinu poole vaatab üles
Avasilmil lootusrikas tulevik,
Kanna vaba Eestit südames ja süles,
Olgu ta su kallim lemmik, kasvandik.
Et ta võrsuda võiks elus uues,
Kõnniks varsti uhkes kunsti kuues,
Teadus krooniks kaunilt tema päid.
Et ta astuks ala edurada,
Püüaks hoolsalt ära parandada
Mineviku haavad, eksivead.
Looks nii enesele uue aja,
Paistaks Eesti üle koduraja."

Jakob Liivi pühendused vabale Eestile sündisid ajal, mil meil moevoolude mõjul ei peetud luuletajale „heaks toonike" luua oode isamaale. Seda ehtsamini puudutab lugeja hingekeeli neis avalduv siirus — too peamine eeltingimus, mida nõuame sedalaadi luulelt. Küll kipub neis kohati rutiin asendama hoogsat mõttelendu, jätab soovida ka väljendusviisi vähene kõrgepinge — kuid ometi võtame me olevikus Jakob Liivi vabaduslaule kallihinnaliste mälestustena meile nii lähedasest ja siiski nõnda kaduvuskaugest minevikust. Luuletaja 85. sünnipäeva puhul 28. veebr. neid taas kord üle lugedes, kõidavad nad veel tänapäevalgi oma idavastase aktuaalsusega ja vankumatu usuga Eesti asja lõplikku võidusse!

O. Kuningas.

Surmaotsus mobilisatsioonist kõrvalehoidjale

Eesti Sõjaerikohus mõistis oma 25. veebruari istungil surma 26-aastase Saaremaal eluneva Julius Tahkori mobilisatsioonikäsu mittetäitmise pärast.

Kommunistliku meelsusega kaebealune oli teadlikult ülevaatusest kõrvale hoidnud. Ta ahvatles ka teisi mobilisatsioonikäsku mitte täitma ja esines korduvate ähvardustega kohusetruude kodanike suhtes. Kaebealune suhtus ka muidu vaenulikult praegusele korrale, seepärast pidi kohus seaduses ettenähtud surmaotsuse langetama.

Tappis revolvriga joomakaaslase

Torgu vallas Mässa külas Koltse talus surmas teisipäeva õhtul kella 8—9 vahel samas elutsev Hendrik Aht 48 a. vana, püstolilasuga samas vallas Kaavi külas Tammepõllu talus elutsenud 38-aastase Peeter Aaviku.

Aht ja Aavik olid Ahtile kuuluvas Koltse talus õllejoomisel sõnavahetusse sattunud, millest Aht ägestus, haaras püstoli ja tappis sellega joomakaaslase.

Endistele maanoortele Järvamaal

Rasked ajad, mis saabunud meie kodumaale, nõuavad mitte ainult igalt eestlaselt ülimat kohuste täitmist, vaid seavad ühtlasi ka võidu ja elu tingimuseks, et iga eestlane seisaks abistajana väljas oma rahvuskaaslaste eest. Eriti on see kehtiv nende rahvuskaaslaste suhtes, kes meie idapiiridelt peavad asuma kaugemale südamaale, et olla ja võida töötada väljaspool tuleohustatud piirkondi. Nendest rahvuskaaslastest rääkides peame mõistagi nimetama kõige pealt naisi ja lapsi, keda saabunud ka Järvamaale.

Neid ridu kirjutades meenuvad ajad enne bolshevike verevõimu-ajajärku Eestis, millal Järva maanoorte pere moodustas võimsa ja elujulge maleva, millise ülesandeks oli end kasvatada ja viia eesti kodu kõrgele, muuta ta nägusaks ja meeldivaks ning süvendada üldse koduarmastust. Neil päevil töötasime suures armastuses eesti musta mulla ja eesti kodu vastu käsikäes. Võisime olla uhked Järva maanoortele ning seada neid teiste maakondade eeskujuks.

Ajad on läinud ja maanoorte võimas maleva Järvamaal ei tegutse praegu. Selle maleva ridadest on paljud haaranud relvad ja asunud kodumaa piiride kaitsele. Paljud tegutsevad praegu oma kodutaludes peremeestena-peremaistena. Olgu Järva maanoored aga kas rindel või tagalas, — vaim, milline kasvas noortesse ühistegutsemise päevil, on jäänud ja püsib. Tahame ja loodame ka täna, et võiksime taas olla uhked endistele Järva maanoortele ja, seadides neid jälle eeskujuks teistele maakondadele, anda tõendi Järvamaa noorsoo kõrgest arengust ning kristall-selgeist arusaamadest raskeis olukorris.

Selle lootuse nimel pöördume käesolevaga kõikidele endistele Järva maanoortele, aga ka nende nooremate ödedele-vendadele. Paljud lapsed, kelle kodu olnud piirkonnis, millised praegu ohustatud vaenlase raskerelvade tulest, peavad võib-olla sealt lahkuma ja asuma kaugemale sisemaale. Need lapsed on meile kallimad ning meie eestlaslik kohus on hoolitseda, et nad leiaksid nüüd vajaduse korral mujal omale ajutise kodu, kus neid ootavad samasugused soojad südamed, nagu omagi mahajäetud kodus.

Endised Järva maanoored ja need, kes saanud osa nende kasvatuse ja organisatsiooni vaimust, siin ootab teid kõiki avar ja kõrgeväärtuslik tööpõld. Teatage kohe Järva maavanemale Paide, Tallinna 6, telefon 9 või Türi 9, kui palju ja kas poeg- või tütarlapsi saaks vajaduse korral paigutada teie või teie naabrite tallu. Töötage koos kohaliku maa- või perenaisteseltsi juhtivate tegelastega ja hoolitsege, et talud kuhu oleks võimalik noori paigutada, neid ka tõeliselt väärikaid. Teadke, et võõrast last tuleb hoida ja kohelda võrdselt oma lapsele. Eestlus on see, mis meile selleski suhtes praegu on eluseaduseks. Selle eestluse nimel otsustage kainelt ja tegutsege otsekohe ning energiliselt. See on endine Järva maanoorte ühenduse uhke lipp, millise tõstate selle sammuga uuesti kõrgele. See lipp on meile kõigile aga ka täna püha.

Endised maanoored, me ootame teilt kõigilt, samuti teie nooremailt õdedelt-vendadelt kõige kiiremat teadete saabumist ja seda, et muudaksite nüüd oma kodu, mida nii armastate, ajutiseks koduks ka neile, kes peavad selle võib-olla sõjaohust tingituna ajutiselt kaotama.

Endised Järva maanoorte juhid
Herman Lipp,
Järva maanoorte vanem

Johannes Kaup,
Paide konvendi noortevanem

Järva tütarlaps-noored said nõuandestaabi

Paide tütarlaste lippkonnajuhiks S. Raid

Organiseerimistöö Järva noorte maleva tütarlaste osas areneb päev-päevalt üha hoogsamalt. Pidevalt saabub noortelt tütarlastelt sooviavaldusi noorte organisatsiooni liikmeks astumiseks. Seoses pideva liikmeskonna kasvamisega on moodustatud Paides juba tütarlaste lippkond, mille juhiks on nimetatud prl. S. Raid. Vaatamata lühikesele tegutsemisajale on Järva noorte maleva tütarlapsed toime tulnud küllaltki nimetamisväärse tööga. Nii on seni valmistatud tütarlaste poolt kogusummas 330 eesti rindevõitleja varrukavapikest. Edasi alustasid neil päevil rida tütarlapsi samariitlaste kursustel õpinguid, et tõhusalt kaasaaidata noorte abiteenistuses. Lähemail päevil alustatakse ka rindevõitlejaile villaste sokkide ja kinnaste valmistamisega. Muide olgu veel tähendatud, et neil päevil moodustati Järva noorte maleva tütarlaste organisatsiooni juurde ka nõuande staap, kuhu kuuluvad organisatsiooni- ja personaalosakonna juhatajana — Järva maavalitsuse sotsiaalassistent prl. Hilja Toome, kehalise kasvatuse osakonna juhatajana — Paide linna algkooli õpetaja prl. Edith Mühlbach, kultuur-, õppe-, propaganda- ja pressi osakonna juhatajana — „Järva Teataja“ talituse ametnik prl. I. Raud, majandusosakonna juhatajana — Paide postkontori ametnik pr. Vera Vilumets ja sotsiaal- ning tervishoiuosakonna juhatajana Paide linna emade- ja laste nõuandla juhataja prl. dr. Ella Rebane.

Noorte meeleolukas lõkkeõhtu

Möödunud pühapäeval toimus Järva noorte maleva staabis noorte esimene lõkkeõhtu, millest osavõtt kujunes erakordselt arvukaks. Juba enne lõkkeõhtu tegelikku algust algas staabi eesruumes elav sagimine, kusjuures saabunute hulgas oli nii poiss- kui tütarlapsi. Toimunud lõkkeõhtu puhul oli noorte maleva staabi ruum dekoreeritud vastavalt lõkkeõhtu miljööle, kusjuures loomulikult ei puudunud ka vastav sümboolne lõke. Et kogu ruum võimalikult sarnaneks suvisesele metsamaastikule, oli ruumi asetatud rohelisi kuuski ning koosolijad istet võtnud põrandale asetatud puuhalgudel. Lõkkeõhtu algas noorte traditsioonilise lipulauluga „Eesti lipp“, mille järele noorte poole pöördus kõnega Järva noorte maleva tütarlaste juhi kohustetäitja pr. M. Aasa. Oma kõnes meenutas M. Aasa kõiki neid noori, kes momendil meie kodumaast kaugel teadmatuses viibivad, viiduna sinna vastu nende tahtmist ning inimmõistusele kõige brutaalsemal teel. Kõne lõpul lauldi ühiselt „Mu meelen kuldne kodukotus“. Edasi esitasid noored deklamatsioone, lõkkejutukesi, laule gitarri saatel, groteske ja mitmeid muid ettekandeid. Kogu õhtu kava koosnes huvitavaist ja mitmekesiseist ettekandeist kolme tunni ulatuses. Meeleolukas ja õnnestunud lõkkeõhtu lõppes ühislauluga „Õnne Eesti“.

Paides algasid samariitlaste kursused

Möödunud esmaspäeval algasid Paides Järva noorte maleva staabi korraldusel samariitlaste kursused. Kursused, millised toimuvad Paide linnavalitsuse ruumides, avas Järva noorte maleva tütarlaste juhi kohustetäitja pr. M. Aasa, kes kokkutulnute poole pöördus vastava kõnega, ühtlasi soovides kursustele hääd kordaminekut. Äsja alanud kursused on seni Paides korraldatud kursustest kõige ulatuslikumad, kuna neist osavõtuks registreerus kogusummas 97 asjahuvilist. Kursuse esimese päeva loenguna refereeris kursuslastele Järva maa-arst dr. Liblik, kelle loeng jätkub ka veel järgnevail päevil. Vastavalt kursuste kavale kestavad need umbes paar nädalat, kusjuures loengud toimuvad iga tööpäeva õhtul. Kursuste lõpul korraldatakse kursuslastele katsed, millede sooritamisel neile Järva noorte maleva staabi poolt antakse vastavad tunnistused.

Järva noorte maleva staap vahetas asukohta

Alates esmaspäevast, 28. veebruarist vahetas Järva noorte maleva staap oma ruume, siirdudes senisest Paides, Turg 10 asuvast majast Pikk tn. 47 asuvasse majja. Ühenduses Järva noorte maleva staabi asumisega viimati tähendatud majja, jääb aga samaks noorte maleva telefoni number, milline on Paide 143.

Paide linnapea astus vabatahtlikult kaitseteenistusse

Teisipäeval astus vabatahtlikuna kaitseteenistusse Paide linnapea n.-ltn. Evald Kikk, et relvaga käes asuda võitlusse oma rahva ja kodumaa vabaduse eest. E. Kikki siirdumisega kaitseteenistusse andis ta teisipäeval oma ameti ja asjaajamise üle senisele abilinnapeale O. Laube'le, kes linnapea kohustetäitjana asus linnavalitsuse tööd juhtima.

Vajangu piimaühing pidas peakoosoleku

Möödunud pühapäeval pidas oma peakoosoleku Vajangu Piimaühing. Toimunud peakoosoleku päevakorras oli koosoleku rakendus, valimised põhikirja järgi ja läbirääkimised.

Reichsarbeitsdienst orkester esineb Paides

Neljapäeval, 9. märtsil külastab Paidet Königsbergi Reichsarbeitsdienst orkester, andes samal päeval kell 15.00 Paide turuplatsil kontserdi. Vaatamata sellele, et toimuv kontsert leiab aset küllaltki erakordseis ilmastikuoludes ja lausa lageda taeva all, kujuneb see kahtlemata Paidele oodatud ja teretulnud sündmuseks, kuna väliskülaliste esinemistesse on Paides suhtutud alati erilise soojuse ja häätahtlikkusega. Seekordsel kontserdil esinev orkester koosneb 36 viilunud orkestrandist.

Paides toimusid noorte suusavõistlused

Möödunud pühapäeval toimus Paide Vallimäel Järva noorte maleva korraldusel noortevaheline suusavõistlus. Kuigi ilmastikuolud suusatamiseks polnud eriti rahuldavad ja tegeliku võistluse läbiviimist tunduvalt pidurdas külmavõitu ilm ja vähese lumega rada, saavutati siiski keskpäraseid tulemusi. Võistlus toimus kahes klassis, kusjuures b-klassis võistlesid noored vanusega 14—15 aastat ning c-klassis vanusega 13 aastat ja nooremad. Võistlusmaa b-klassis oli 3 klm, kuna c-klassi võistlejail tuli katta 1,5 klm pikkune võistlusrada. Nii b-klassi kui ka c-klassi võistluse lähe ja lõpp toimusid Vallimäel. Toimunud võistlusest võttis peale Paide lipkonna noorte osa veel kolm võistlejat Türi lippkonnast.

Võistlusel saavutati järgmisi tehnilisi tulemusi.

B-klassis: 1. K. Leinsaar (Paide) ajaga 18,40 min. 2. A. Roos (Türi) 20,09 m. 3. G. Peets (Paide) 20,21 m. 4. A. Tenjas (Türi) 21,54 m.

C klassis: 1. J. Peets (Paide) ajaga 9,25 min. 2. H. Tuiman (Paide) 11,02 m. 3. K. Meltsas (Türi) 12,10 m. 4. H. Sakjas (Paide) 12,45 m.

Võistlustel toimus peakohtunikuna S-s „Järvapojad“ esimees-spordijuht K. Jaanimägi, kellel võistluste organiseerimisel ja tegelikul juhtimisel oli tõhusaid teeneid, mistõttu Järva noorte maleva staap oma kohuseks loeb siinkohal temale tõsist tänu avaldada.

Mesilaspidajail tuleks külvata võimalikult rohkesti valget mesikut

Põhja-Eesti paesel pinnal on valge mesik kasvukindlamaid taimi

Viimaseil aastail on meil teravamalt esile kerkinud mesilaste korjemaa parandamise küsimus. Seda on põhjustanud mesilasperede arvu kiire tõus iseseisvusaja viimaseil aastail. Kirjanduses on seda küsimust mitmelt seisukohalt puudutatud ja sageli soovitatud meetaimi kasvatada ainult puhtmesinduse seisukohalt, ilma et need omaksid põllumajanduslikku tähtsust.

Säärasel mesilaste korjemaa parandamisel tuleb aga sageli kahelda tasuvuse küsimuses, mispärast vähimalt lähemas tulevikus meil mesilaste korjemaa parandamine üldiselt peaks jääma seosesse põllumajandusliku taimekasvatusega.

Hea meetaimena on meil seni tuntud valge mesik ja kuna nimetatud taime kasvatatakse mitmel otstarbel ka põllumajanduses, siis tulekski valge mesiku kasvatamine meetaimena esmajoones kõne alla.

Mesindusinspektor agr. J. Rootsi andmeil annab valge mesik hektaarilt 85 kg mett. Kui mesikut suve jooksul 2—3 korda niita, võib mesinike arvates meetoodangu tõusu hektaarilt loota 100 kg või üle selle. Mõni rahakam mees võiks oma vabamad summad riisikota paigutada mesilasfarmi alla. Kasu sellest oleks mitmekordne nii farmiomanikule kui ka meie kohalikule toitlusmajandusele.

Harjumaal on laialdased paepealsed alad, kus kasvab kidur taimestik kevadel talveniiskuse järele ja sügissademete ajal. Keskuvel aga on taimestik kõrbenud. Siis võib harvade taimede seas leida peamiselt meetaimi-nõiahammast, valget mesikut, koldrohtu ja liivateed. Sellised alad on soodsad mesilastefarmide asutamiseks, kui kasvatada mesilastele õietolmu ja mett andvaid taimi, põõsaid ning puid. Siinkohal kõne alla tulev valge mesik on väga hea meetaim, kusjuures valgest mesikust kogutud mesi on väärtuselt ligikaudu võrdne pärnameele. Valge mesik on ka kõrge väärtusega kesal kasvatatavaid haljasväetuse taimi, proteiinirikas siletaim, väärtuslik haljassöödataim sigadele ja kõrge väärtusega meetaim mesilastele.

Valge mesik kasvab haljasväetistaimena kergemais Põhja-Eesti paepealseis muldades tagasihoidlikult ja annab vaid ühel korral, juuni teisel poolel ja juuli algul, enne haljasväetise sissekündmist, mesilastele meekogumise võimaluse.

Kasvujõus olevais rõskemais muldades on võimalus kasutada ka valge mesiku haljaskesa ädalat veel mesilaste korjemaana.

Niidetud valge mesik on väga hea sileerida või kuivatada loomadele talvesöödaks.

Valge mesiku ädal kasvab kiiresti, läheb uuesti õitsema 20—25-päevase kasvuaja järele ja võimaldab mesilastele uut saaki augusti esimesil päevil.

Koigi sai ERÜ piirkonnajuhi

Juba mõnda aega on vakantne ERÜ Järva ringkonnas Koigi piirkonnajuhi ametkoht. Et aga võimaldada nimetatud piirkonnas elutsevaile kodanikele katkestamatut asjaajamist kõigis küsimusis, millised ühenduses ERÜ tööga, on nimetatud ERÜ Koigi piirkonna juhi kohustetäitjaks ERÜ Paide valla piirkonnajuht Rein Rajamets. Eelpooltooduga arvestades tuleb kõigil Koigi piirkonnajuhi tööpiirkonnas elutsevail kodanikel kõigis ERÜ tööga ühenduses seisvais küsimusis pöörduda R. Rajamets'a poole, kelle asukoht on Paides, Turg 10.

Karistati hindade rikkujat

Harju-Järva abiprefekti otsusega karistati Paide vallas, Kirila külas Uue-Piibu talus elutsevat Anna Reinmann'i 250-rmk rahatrahviga. A. Reinmann oli piima müümisel küsinud kehtivaist piimahindadest märksa kõrgemat hinda.

„Ugala“ külastab Türit

Eeloleval reedel, s.o. 3.märtsil toimub Türi Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu saalis teatriõhtu. Seekordsel teatriõhtul esitab teater „Ugala“ näitlejaskond P. Helvigi lustmängu „Mesinädalad“ Teatriõhtu algab kell 19.00.

Pikmetsa masinatarvitajate ühisuse peakoosolek

Pühapäeval, 5. märtsil peab oma kohalise aasta peakoosoleku Pikmetsa masinatarvitajate ühisus. Toimuva koosoleku päevakorras on koosoleku rakendus, 1943. a. aruanne, 1944. a. eelarve vastuvõtmine, valimised põhikirja järgi ja läbirääkimised. Koosolek on kutsutud kokku Tõrvaaugu tallu ja see algab kell 10.00 hommikul.

Iga korralik eesti mees peab teadma, et ta koht on rindel ja relva juures

Uus külvikava

Sinepikasvatuse kohuslikud piirkonnad määrati kindlaks. Harju-, Lääne- ja Saaremaa vabastati sinepikasvatamisest

Kindralkomissari korraldusel on Põllumajanduse Keskvalitsuse poolt koostatud 1944. a. kohta külvikava, mis on ringkirjaliselt teatavaks tehtud kõigile maakondade põllumajandusametite juhatajaile.

Igale talupidajale tehakse temale määratud külviplaan vallavanemate poolt kirjalikult allkirja vastu teatavaks. Järelvalve kohusliku külviplaani ranges ja puudujäägita rakendamises pannakse maakondade põllumajandusametite juhatajate ja vallavanemate peale.

Valge sinepi kohuslikku külvipinda valdadesse ja taludesse jaotades võetakse arvesse muldade sobivust ja talude suurust.

Sinepile sobivad igasugused mullad, kui seal liigvesi sagedasi ikaldusi ei ole põhjustanud. Eelistatud on keskmised kuni kergepoolsed mullad ja maapinna poolest kõrgemad vallad ja talud. Seepärast on sinepi kohuslik külviplaan maakondades jaotatud ära teatavate selleks sobivate valdade vahel.

Virumaal lasub sinepikasvatamise kohustus Undla, Rakvere, Küti, Assamalla, Vao, Avanduse ja Salla valdadel. Järvamaal tuleb, välja arvatud Koigi ja Lehtse vallad, sinepit kasvatada kõigil valdadel. Pärnumaal on sinepikasvatuse kohustus Abja, Rajangu, Tihemetsa, Tali, Laiksaare, Saarde, Orajõe, Tahkuranna, Lelle ja Vändra valdadel. Viljandimaal — kõigil valdadel peale Võisiku ja Kõpu.

Tartumaal — kõik vallad, peale Puhja, Laeva, Kursi, Lohusuu, Kasepää ja Peipsiääre. Petserimaal — kõik vallad peale Kalda ja Järvesuu, Valga- ja Võrumaal — kõik vallad eranditult. Harju-, Lääne- ja Saaremaa vallad on sinepikasvatamisest vabastatud.

Valdades jaotatakse sinepi kohuslikud külvipinnad esmajoones taludele, millistel põllu- ja aiamaad on 10 ha või enam ja igale talule sinepikohuslikku külvipinda 0,2 ha.

Kohapealsete oludega arvestades võib sinepikasvatuse kohustust jaotada ka taludele alla 10-ha põllu- ja aiamaaga, aga mitte vähem kui 0,1 ha sinepit talu kohta.

Kuna valge sinepi kasvatamine võrreldes meie tuntud suveteraviljadega ei ole keerulisem ega kulukam, siis on soovitav suurematele taludele, kokkuleppel nende pidajatega, määrata suuremad sinepipinnad 0,5—1 ha, vastavalt talu suurusele.

Külvipinnale vastava hulga sinepikülvist ja võimaluse korral ka kunstväetisi saab iga kohuslik sinepikasvataja lähemast Rotermanni Tehaste teravilja kokkuostupunktist. Samadesse kokkuostupunktidesse tuleb sügisel sinepi seemnesaak ära anda, kusjuures peale normihinna antakse preemiaid äraantud sinepiseemnete iga 100 kg kohta — 10 preemiapunkti, 15 kg sinepikooke loomasöödaks, 1 kg sinepipulbrit ja 0,5 kg sinepiõli inimtoiduks.

Kuidas puudulike vahenditega tootmislahinguese minna, kuidas seda lahingut võita, selle kohta on kohalikud agronoomid seletusi annud tootmislahingu nõupidamistel. Kuna neist nõupidamistest on kõikjal olnud osavõtt väga elav, on enamik põllumehi teadlik, milliseid maharimisviise hädaajal rakendada, kuidas korraldada niihästi külvitööde kui ka kõigi muude põllutööde läbiviimist omaabi, ühistöö, ühiskasutamise või mõnel muul koha peal otstarbekohaseks osutunud viisil, eriti neis talundeis, kus ilmselt ei suudeta töid õigeaegselt teostada, kas inimtöójõu, hobuste või masinriistade puuduliku varustamise tagajärjel.

Lähem korraldustöö ja organiseerimine kohtadel külvikava võimalikult täies ulatuses täitmiseks on asetatud kohalikule põllumajandusjuhile, kes oma isikliku eeskuju, heatahtliku nõuande ja heanaaberlike soovitustega tõmbab kaasa ilma igasuguseta sunduseta kõik oma piirkonna põllumehed. Külvikava korraliku teostamise huvides on põllumeestele tehtud teatavaks, et iga talupidaja, kes tootmisvahendite poolest on paremas seisukorras ja suudab oma külvid lahedasti teostada, kuid ei abista naabreid, peab olema teadlik, et juhul, kui naabritel jääb põld külvamata, tuleb tahestahtmata nendel, kes külvid suutsid teostada, kanda suuremaid kohustusi, et kindlustada rahva toitlustamist. Seepärast ei saa eeloleval külviajal keegi jääda ükskõikseks naabri suhtes, sest naabri põllu täiskülvamine on praegusel erakorralisel raskel ajal niisama tähtis kui oma põllu külvamine. Seda tuleb nüüd silmas pidada *kõigil maaharijail*.

Kriilevälja saab elektrivalgustuse

Elektriühistu energiline tegutsemine on andnud häid tulemusi

Paide küljeall asuva Kriilevälja küla talumajapidamiste elektrifitseerimistöödega alustati möödunud aasta aprillis, mil kohapeal alustas tegevust Kriilevälja elektriühistu. Kuigi alul esines mitmeid raskusi puht tehnilistel aladel, suudeti need ühistu liikmete ühistel jõupingutustel ületada. Peale vastavate plaanide valmimist, milline teostus möödunud aasta augustikuus, saadi kinnitus ka Tehnikadirektooriumi jõumajanduse osakonnalt ning umbes samal ajal alustati tegelike töödega. Praegu ollakse juba niikaugel, et on suudetud püstitada postid, samuti soetatud vajalikul hulgal juhtmeid. Kuigi Kriilevälja elektriühistu hõlmab eneses vaid Kriilevälja küla ja ühistu liikmete arv ulatub vaid üheteistkümnele, on elektriühistu liikmete taotlus elektrivalguse saamiseks seda tähelepanuväärsem. Millal Kriilevälja küla talumajapidamised elektrivalgusele üle võivad minna, pole momendil veel täpselt teada, kuid kõigi eelduste kohaselt toimub see siis, kui leitakse vastavad tööjõud, kes juhtmed asetavad postidele.

Kriilevälja elektriühistu juhatusse kuuluvad esimehena E. Liivak, abiesimehena O. Sion, kassapidajana V. Laube. Ühistu revisjonikomisjoni kuuluvad J. Tõnisson ja N. Mihkla.

Rakke naised eesti kodu kindlustamas

Möödunud pühapäeval toimus Rakkes, kodutööstuskooli ruumides, Eesti Rahva Ühisabi kohaliku piirkonnajuhi kokkukutsel koosolek, millest osavõtt kujunes elavaks. Kokkutulnutele esines pikema sõnavõtuga kodutööstuskooli õppejõud pr. Valdmaa, kes kutsus kõiki üles rindevõitlejaile sooje esemeid valmistama.

Koosolijad, arvult üle poolesaja, otsustasid praegusel raskel ajal täie innuga pühenduda kodumaa vabadusvõitluse teenistusse ja kõik igapäevasest tööst ülejäävad tunnid ohverdada kodumaa kasuks. Samas moodustati kudumisring sokkide ja kinnaste valmistamiseks. Kõik koosolijad otsustasid mõningad tunnid ohverdada selleks tööks, kusjuures leidus aga ka neid, kes alaliseks kudujaks soovisid jääda. Koosolekul algatatud mõte läbisõitvaid sõjaväeeshelone, kui selleks peaks tarvidus tekkima, varustada seoja toiduga, leidis üldist hääkskiitmist. Toitlustamiseks niisugustel juhtudel moodustati ajutine toimkond.

Juba käesoleva aasta algul, kui moodustati kohalik naisomakaitse, algatati samariitlaskursuste korraldamise mõte, kuid tänini pole see veel teoks saanud. Nüüd võeti küsimus uuesti kaalumisele ja otsustati edaspidi koos naisomakaitsega korraldada samariitlaskursused. Millal see teoks saab, seda ei suudetud veel selgitada, kuna siin päämiseks takistavaks teguriks on lektorite puudumine. Seda lünka loodetakse aga täita kohapäälsete jõududega ning mõned erialalised lektorid kutsuda väljaspoolt.

Järgmine kokkutulek otsustati korraldada eeloleval neljapäeval samades ruumides. Selleks ajaks jõuab kohale ka kudumiseks tarvisminev lõng, kus see kudujaile välja antakse. Edaspidi korraldatakse pidevalt kudumisõhtuid, kus iga eesti tütar võib abistamiseks käed külge panna, kellele on kallis eesti rahva tulevik.

Vildivalmistamise kursused Mündis

Teisipäeval algasid Mündi algkooli ruumes Mündi maanaiste seltsi korraldusel vildivalmistamise kursused. Kursuste esimesele päevale kogunes 20 kohalikku asjahuvilist. Kursused, milliseid juhatab Järva maakonna kodumajanduskonsulent prl. M. Mägi, kestavad neli päeva.

Paides toimuvad välkmalevõistlused

S.-s. „Järvapoegaede“ maleringi korraldusel toimub Paides seeria välkmalevõistlusi linna välkesimaletaja nimele. Esimene turniir selles sarjas, mis toimus 29. veebr. andis tulemuseks kolme maletaja ühise võidu, kelledeks olid O. Kuningas, A. Abel ja J. Renna à 12 punktiga. Neljandaks tuli A. Tammist 8 p. Järgnesid A. Mange 5,5 p, V. Kärp 3 p, R. Allpere 2,5 p, ja J. Kukk 1 punktiga. Järgmine turniir, millest osavõtt on võimaldatud kõigile, toimub Eesti Kutsekogude Paide esinduse ruumes Tallinna t. 5 teisipäeval, 7. märtsil algusega k. 19.

Bolshevike massid hävivad eestlaste tõrjetules

Jutuajamine major Rebase pataljoni ohvitseriga

Ajakirjanduse esindajaile andis jutuajamise üks major Rebase pataljoni ohvitsere, kes tegi kaasa lahingud pataljoni koosseisus kuni jaanuari lõpupäevadeni, mil sai vaenlase mürsust põrutada ja haavata. Ta saadeti haiglasse ja on nüüd juba jälle sedavõrd paranenud, et lasti haiglast välja tervisparanduspuhkusele. Esimestest lahingutest pärast bolshevike suurrünnaku algust Idarinde põhjalõigus jutustas ohvitser järgmist:

„Major Rebase pataljon asus jaanuari esimesel poolel Novgorodi varemetelinnast põhjapool, kuna kapten Soodeni pataljon lõunapool. Nõukogude suurofensiivi algades sai meie pataljon 13. jaanuaril küsu liikuda umbes 15 kilomeetrit ettepoole, ühe endise raudteeliini joonele. See raudtee oli juba siis täiesti purustatud ning endist raudtee muldkeha meenutas veel vaid soisest maastikust kerkiv mullavall.

Vaevalt saime asuda oma uuele seisukohale, kui algas bolshevike rünnak suurte massidega. Meie kompanii lõigu ründas umbes pataljoni tugevune vaenlase üksus. Võtsime kõhklematult lahingu vastu ning panime kõik relvad ühises kooris hüüdma. Seejuures pean märkima, et olime varustatud esmaklassilise relvastusega ning lahinguhoos ei tulnud meil ette ka ühtki riket relvade juures.

Bolshevikud lähenesid roomates umbes 100 meetrini siis üleshüpates hakkasid lähenema püsti metsiku „hurää" saatel. Kui siis hakkasid tärisema meie relvad, vajusid bolshevikud massidena mah a ning lühikese ajaga vaibus ka „hurää". Esimene laine oli löödud kergesti tagasi.

Ei saanud kuulipildujate torud veel hakata jahtumagi, kui eespoolt nägime jälle lähenamas uusi bolshevike ahelikke, kuid neidki tabas eelmiste saatus veel enne meie seisukohani jõudmist. Neid lamas lühikese ajaga meie liini ees sõna otseses mõttes vallidena, üksteise otsas. Mis nüüd puutub nende riietusse, siis olid selles suhtes täiesti kirjud — mõnel seljas täiesti määrdunud talve moondusriided, katkenud vatijopid või erariided. Lühidalt olid endile toppinud selga mis iganes kätte juhtunud. Mõnel oli peas talvmüts, mõnel isegi seotud ümber pea mingi räbalais rätik.

Veel mõni sõna ründavate masside iseloomustamiseks. Nii nagu on äärmiselt kirju bolshevike väline külg, on ka nende koosseis rahvaste ja vanaduse poolest. Nende hulgas leidub noorukesi, võiks ütelda täiesti poisikesi ja isegi üle 60-aastaseid. Mul oli kord juhus üle kuulata vangi langenud 62-aastast vanakest, kes oli alles hiljuti mobiliseeritud ja rindele saadetud.

Peamine rõhk on ainult suurtel massidel, et sellega mõju avaldada ning ilmlõpmata ründamisega kaitsjaid väsitada ja sel kombel neid sundida tagasi tõmbuma. Umbes 70 prots. ründavast massist on toodud kusagilt Nõukogude Liidu kaugetest idaosadest.

Siia võiks veel lisada vangilangenute äärmist ükskõiksuse ja huvipuudust niihästi nende rünnakeesmärgi kuika enda elu pärast. Kõik rõhutavad ikka ja ikka seda, et neid aetakse karjana tulle ilma hoolimata.

Kuidas mujal on lood, seda ei tea, kuid põhjalõigus on rakendatud tegevusse ka naisi. Nii on tankitõrjekahuri 5-liikmelistest meeskondadest pea eranditult kaks naised. Samuti kasutatakse eesliinil sanitarteenistuseks ja side alal juba pea eranditult naisi, mis ka iseloomustab nõukogude vägede koosseisu.

Kui siis jalaväe rünnakud olid jooksnud juba verest tühjaks, tõid bolševikud välja tankid. Neid terasest sõjamasinaid paistis läbi talveudu liikumas üsna arvukalt sõeludes punaväe masside seas. See näis esialgu tõsisemana, sest tankide rünnakut polnud meie mehed selles ulatuses veel üle elanud.

Varsti eraldusid kaks T-34 tüüpi ja ronides üle raudtee muldvalli, liikusid meie poole. Meie mehed vabastasid oma rindejoones neile vaba tee, et lasta neil takistamatult minna saksa tankitõrje söödaks. Kui siis tankid olid juba meie liinidest läbi, sulgesime uuesti tankide läbipääsud pidevaks liiniks ning tankidele järgnevat jalaväemassi tabas sama saatus kui eelmisedki rünnaklained. Tankid aga, kes meist olid läbi tunginud, sattusid peagi tankitõrje kahurite tule piirkonda ja kummalegi piisas vaid ühest mürsust, et neid kahjutuks teha — seega kaks lasku ja kaks tanki.

Sellest vahejuhtumist aga selgus igale mehele, kellel ei olnud varem soomushiiglastega tegemist, et tankide oht polegi nii suur, kui võis arvata.

Püsisime nii mitu päeva oma seisukohtadel ning tõmbusime siis käsukohaselt täies korras tagasi, tuues kaasa kogu varustuse ja haavatud. Igatahes pean märkima, et meie kaotused olid võrreldes rünnakuägedusega täiesti tähtsusetud ja neistki valdavam osa haavatud.

Kuna bolshevike eesmärgiks oli oma massidega haarata ümber Novgorodi lõigus asuvaid väeüksusi, siis tõmbusime veelgi paarkümmend kilomeetrit tagasi, kus võtsime sisse uued seisukohad. Ka kapten Soodeni pataljon võitles end väärikalt ja vapralt bolshevike haaramisest välja, hävitades kogu aeg loendamatul arvul ründavaid bolshevikke.

Meie pataljoni staap oli asunud ühte vene külla, kust elanikud juba aegsasti evakueeritud. Asusime ühe vene palkelamu ühes toas, kuna kõrvaltoas asus esmaabipunkt. Bolshevike patarei hakkas tulistama seda küla ning mürsud järjekindlalt langesid meie maja vahetusse lähedusse. Major Rebane mõtles mõne hetke ja sõnas siis:

„Lähen õige otsin staabi jaoks uue asukoha" ja väljus.

Umbes 5 minutit hiljem lahkusin ka mina staabiruumist ja astusin kõrval asuvasse tuppa, kus oli esmaabipunkt. Vaevalt mõni minut hiljem langes üks bolshevike mürsk valju raginaga staabi ruumi ning sellest jäi järgi vaid rusuhunnik. Samal ajal kõrvaltoas asuv esmaabipunkt sai vähe kannatada, ainult üksikud haavatud said läbi seina tunginud mürsukildudest uusi haavu. Seepeale evakueerisime esmaabipunktist haavatud kiires korras tahapoole.

Seega ei saanud selle mürsu läbi keegi surma, sest staabi ruum oli jäänud tühjaks.

Meie meestel polnud ründavate bolshevike masside ees üldse mingit kartust.

„Kaugel bolshevikud juba on?"

„100 meetrit"

Aga peab ütlema, kui puhkes meie meeste tõrjetuli, oli iga mees täie tõsidusega ja vankumatult omal kohal ning relvad niitsid ründavaid masse hävitava kuuliderahega.

Raskused ei suutnud aga murda meie meeste võitlusvaimu, kuna tegemist oli meie vihatumate vastaste-bolshevikega.

Siis ühel päeval, viibides vaenlase kahurväe tule all, langes mürsk umbes 1 meeter minu ette. Olin sel hetkel pikali ning tundsin kuis õhusurvest lendasin koos mullaga kukerpalli. Kui siis jälle tulin teadvusele oli püssirohugaasist ja plahvatusel tekkinud tugevast õhusurvest raske hingata ning suust purskas verd. See verejooks siiski lakkas peagi, kuid olin põrutusest uimane ja kehal leidusid mõned haavad.

Lõpuks tuleb üldiselt märkida, et eesti rindevõitlejad on alati leidnud saksa juhtkonna täie tunnustuse.

Samuti lugupidamises olid nad ka saksa üksuste juures. Rasketes tõrjelahingutes iga ettevõtte puhul saksa üksused, kes olid otseses koostöös eesti pataljonidega, ikka küsisid, — mis selle kohta arvavad eestlased. Major Rebase pataljoni võitlejate vaprust on senini hinnatud üldse 111 Raudristiga, nendest 11 I kl. Raudristiga.

Tartumaal on täidetud normikohustused hästi

Tartu maakonnas on 1943/44. majandusaastal normide täitmisse suhtutud täie tõsiduse ja arusaamisega, nagu Tartu maakonna põllu majandusametis tehtud kokkuvõte normide täitmise kohta näitab. Kuni 31.jaanuarini on peagu kõigis Tartumaa valdades talupidajad heade tulemustega täitnud oma normikohustusi. Leivavilja osa s on täi detud normid 95,5%. Seejuures on pal jud vallad täitnud normid 100-protsen diliselt või üle selle.—Linaseemne norm on ületatud ning täidetud 125,7%-ga. Eriti on aidanud linaseemne normide edukaks täitmiseks kaasa premeerimise süsteem, mis võimaldab linaseemne normide täitjaile mitmesuguseid hüvitusi. Ka kõigil teistel aladel on olnud normide täitmine täiesti rahuldav, ja seda isegi kartuli alal, hoolimata sellest, et tänavune kartulisaak oli tunduvalt vähem möödunud aasta omast.

Sõjateeneteriste Tartumaa Omakaitsele

Vabaduspäeva puhul jagati Omakaitse Tartumaa maleva koosseisu kuuluvatele omakaitselastele üle 300 II kl. sõjateeneteristi mõõkadega. Sõjateeneteriste said omakaitselased, kes olid aktiivselt kaasa löönud 1941. a. sõjasuvel bolshevismivastases võitluses ja osutanud neis võitlusis silmapaistvaid teeneid, samuti need, kes on hiljem intensiivselt osa võtnud omakaitse tegevusest. Sõjateeneteristid Tartumaa omakaitselastele jagati välja Vabaduspäeva eelpäeval ja Vabaduspäeval kohalike pataljonitilemate poolt. Tartu linna-ümbruse 40-le omakaitselasele andis sõjateeneteristid üle linnaümbruse pataljoniülem major Ader.

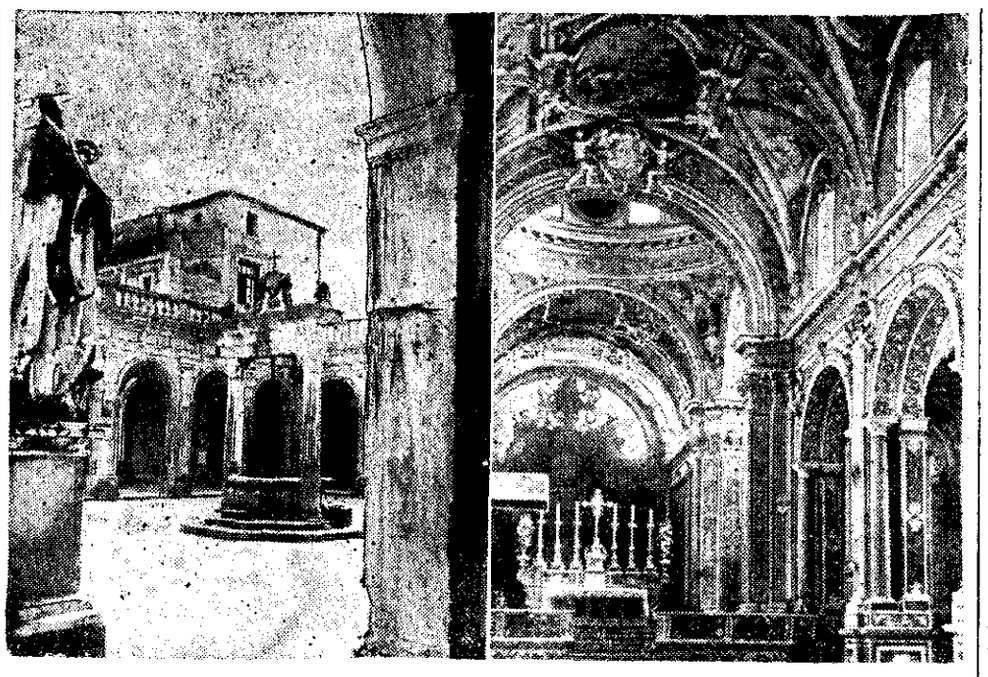

Maailmakuulus Monte Cassino klooster, millise anglo-ameerika õhubarbaarid purustasid Meie pildil: vaade kloostri sisehoovile ja üle 100 a. renessaans-kiriku sisemus. (Wb. ja Pk.-Frass.)

Ühes eestlaste positsioonis

Tee läbi metsa näib lõputu. Hobuste kabjad ja sõdurisaapad on lume kinni tampinud, jättes sügavad jäljed liivasse. Ebatavaline vaikus täidab metsa. Liikumatuna seisavad kõrged männid, ja madalad põõsad oma lumiste okstega nende all näivad hõbedase filigraanina. Ükski hääl ei lõhesta vaikust, ainult vahetevahel langeb lumekamakas härmatunud oksalt.

Tee näib lõputuna, ja ükski märk ei reeda, et selle ääres on mehed pidevas valves.

Raiutud puutüved moodustavad tammi, mille üle viib kitsas tee. Pruun soovesi voolab igal sammul läbi puutüvede.

Üle tammi viib tee mäkke. Vasemal jätavad kõrged männid vabaks tee järvele, mis kitsana ja heledana tukub metsade vaikuses. Läbi valgete kaskede viib tee avarale lagendikule, mida piirab metsa tihe müür. Taamal kerkib üles peenike sinine suitsuriba. Seal lõpeb tee, ja mis edasi läheb, on ainult kitsas rada, mis lookleb üle lumelagendiku.

Tihedatesse männiokstesse maetuna seisab seal üks telk. Üks plekist ahjutoru kerkib kahurina esile. Telgi ees seisab kirjutuslaua tool, mille peale on asetatud pesukauss — kummaline kombinatsioon talvises metsamaastikus. Puule on nõjatatud mõned aknaraamid — oi imet — tervete klaasidega! Kuidas need on sattunud siia metsaüksildusse, jääb esialgu mõistmatuks. Kuid on ilmne, et neile on punkri ehitamisel määratud eriline osa.

Samas telgis asub kompanii juhtkond. Siin elab Eesti SS-vabatahtlike brigaadi juht oma kompanii ülemaga, alljuhiga ja sanitarsõduriga.

Kompanii juht on just lahkumas telgist. Üle vormiriietuse kannab ta halli nahaga vooderdatud kasukat, kuna jalas on tal vildid. Üle õla kannab ta kuulipildujat. Kompanii juht teenis juba eesti sõjaväes aktiivse ohvitserina. Punased värbasid ta oma sõjaväkke, kust ta esimesel võimalusel üle tuli saksa poolele. Ta on rahulik, enesekindel ja julge — tüüpiline eesti sõjamees, sõdur sõdurite hulgas, ja siiski oma meeste juht.

Nüüd läheb ta piki metsaserva punkrite poole, mille väljaehitamise kallal on mehed ametis. Veel pole nad valmis. Maas mustendavad ainult sügavad augud, mis nii mõnelgi ööl moodustasid ainsa kaitsevõimaluse vihma, lume ja tuule vastu.

Nüüd on mehed selle kallal ametis, et neid koopaid välja ehitada tõelisteks tugevateks elamupunkriteks. Kompaniijuht annab siin-seal nõu ja käske töö teostamise suhtes. Ta pole mitte kõige-ga rahul. Nii mõnigi asi tuleb teha teisiti kui see algul oli plaanitsetud.

Taamal, kitsal maakitsusel järvede vahel, asetseb kompanii võitluseelpost, ja mitte kaugel sellest algavad Nõukogude positsioonid.

Kõik on rahulik ja vaikne sel ennelõunal. Ükski lask ei häiri mehi nende ehitustöödel karges, vaigulõhnalises looduses. Kummaline rahu näib laskuvat metsa kohale.

Siis saabub kohale köögiveok ja mehed katkestavad töö lõunasöögiks. Ja ka siis jääb kõik rahulikuks, kui päike vajub metsa taha ja heidab vikerkaarevärvilist vastuhelki üle järve.

Metsas ärkavad öised hääled. Puuokstes laulab tuul ja lumekahmakad kukuvad alla. Talveahju pikast torust tulevad pidevalt esile punased sädemekesed. Väike ahi levitab telgis meeldivat soojust. Telefoni kõrval asetseb valjuhääldaja, ja küünlavalguse tuhmis kumas kõlavad raadiost eesti sõduritunni helid. Kõnekõmin vaikib. See raadioaparaat on saanud tihedaks sidemeks kodumaa ja rinde vahel.

Ahjus pragiseb niiske puu. Üks meestest peab valvet, teised magavad. Vahetevahel heliseb telefon — kontrollitakse, kas liin töötab. Väljas käib valvepost edasi tagasi. Lumi rudiseb ta sammude all.

Ka öö möödub ilma häireteta. Ja järgmise päeva vaikne aovalgus loob tunde, et ka sel päeval jäävad relvad vaikima. Jälle särab päike üle lumise järve.

Kuid äkki — õhku läbistab tume kära. Vaenlase granaadiheitjad alustavad oma marutuld. Läbi on vaikus, sõda nõuab oma õigust...

Leegioni ülemgren.
B. v. NOTTBECK

„Kalevala" rumeenlaste hinnangul

„Kalevala"-päeva puhul 28. skp. peatus rumeenia ajakirjandus nimetatud eeposel pikemalt. Rumeenia ajalehed iseloomustavad seda rahva eepost soome rahvushinge pideva manitusena, asetada vabadust ja isamaa sõltumatust üle kõige maailmas.

„Universul" kirjutab, see kangelaslaul kirjeldavat soomlaste vaprust ja kõiki ohvreid. Lugulaul olevat isamaaarmastuse ülemlauluks, mis tiivustab soomlasi üha jälle ülimatele ohvritele isamaa heaks.

Samuti nendib „Curentul", et „Kalevala" näol on soome rahvas oma esivanematelt pärinud vabadusearmastuse koos sangarivaimuga.

21.00 Päevauudised. 21.15 Eesriie üles! Operetti ja belifilmi meloodiaid (hpl.) 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

LAUPÄEV, 4. MÄRTS 1944.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Helisevaid hommikutervitusi (hpl.) 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland 9.25 Saatepaus. 11.30 Jooksval lindil (mgn.) 1215 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (Riia vabatahtlike rügemendi puhkpilliorkester Peter Bandersi juhatusel, Riia ringhäälingu ajaviiteorkester Arvids Parupsi juhatusel, Erik Eksi šrammelkvartett ja hpl). Ülekanne Riiast. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.10 Landesdienst Ostland. 14.20 Kui kõlab rõõmus laul (hpl). 14.40 Sõjaradadelt. 15.00 Sõdurilaule (hpl). 15.15 „Karistatud õelus", T. Nollingi jutustus Tibetist. (saksa keeles). 15.30 Muusika pärastlõunaks (hpl.) 16.45 Päevauudised 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.15 Rahvalikke viise (Külakapell „Lõbusad langud" ja hpl.) 18.00 Noortele: „Suusavõistlus", Karin Mullase kuuldemäng. 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade 19.00 Poliitiline loeng (ülek., s. k.) 19.15 Rindereportaaže (ülek., s. k.) 19.30 Muusika (ülek.) 19.45 Ringhäälingu ringvaade (ülek., s. k.) 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Kirevaid helisid nädalalõpuks. Ringhäälingu tantsukapell Vl. Saposchnini juhatusel, solistid ja hpl. Klaveril: Leo Tauts. 21.00 Päevauudised. 22.00 Päevauudised saksa keeles. 22.15 Eesti sõduritund. Väiketeater mängib eesti sõdureile. Kst.: Väiketeatri solistid ja näitlejad, koor ja orkester. (Helilülesvõte 2. III 44, mgn).

Maanaised aitavad kaasa

Meie lehe tänases numbris leiavad lugejad end. Järva maanoorte juhtide üleskutse järvamaalastele, et need muudaksid oma kodud vajaduse korral ajutisteks kodudeks ka neile eesti lastele ja noortele, kelle elu tuleohust hoidmiseks nad tulevad võib-olla toimetada Tallinnast ja meie idapiiri rajoonist, milline asub praegu vaenlase raskerelvade tule piirkonnas, ajutiselt, kuni ohu möödumiseni, kaugemale sisemaale. Nagu nüüd kuuleme, on Järvamaa kodumajanduskonsulent M. Mägi pöördunud samasisulise ringkirjaga ka Järvamaa maa- ja perenaiseseltsidele, paludes teatada talud, kuhu soovitakse võtta lapsi ning soovitud laste arvu.

Kuna maa- ja perenaiseseltside tegelased on osutanud seni mitmelgi juhul haruldast kaasabi ja energiat, siis on vaevalt põhjust arvata, et siingi tulemus võiks kujuneda teisesuguseks. Jääb ainult soovida, et kõik, kelle poole üleskutsega pöördutud, teotseksid koos ja üksmeelselt, andes väärtuslikus teos uue tõendi eestlase jäägitust terviklusest.

Heinaveol üle jää vajusid heinakoormad merre

Kihelkonna ümbruskonna elanikud, kelle heinamaad asuvad Vilsandi saarel, ei saanud seni ilmastikuoludest tingitult heinu ära tuua. Nüüd aga, jää tekkides merel, hakkasid kohalikud elanikud heinu ära vedama oma järel regedel. Nõrga jää tõttu aga vajusid heinakoormad merre. Osa neist saadi kätte, kuna aga Kihelkonna valla Paju asula elanikul Marie Puusepal jäi merre kaks koormat heinu ühes regedega.

Tartu samariitlaste tegevus 10-aastane

Neil päevil tähistasid Tartu samariitlased oma tegevuse 10. aastapäeva. Tartu samariitlased alustasid tegevust Eesti Punase Risti Tartu komitee poolt asutatud samariitlaste koondisena 23. veebruaril 1943. Tartu samariitlased on oma 10-aastase tegevuse jooksul saavutanud paljudel aladel märkimisväärseid tulemusi.

Uute väljaõpetatud ameeriklaste järelekasvu saamiseks on koondisel praegu käsil kursus 400-le osavõtjale, millest koondise juhtkonna otsusel värvatakse uusi liikmeid, kes moodustavad täienduerühma praegustele kolonnidele.

AMETLIKUD TEATED

TEADAANNE

Alates 1. jaanuarist 1944. rakendatakse uued sõjaväe majutamise tasunormid ja samast ajast kaotavad senised tasunormid kehtivuse. Enne 1. jaanuari s. a. saamata jäänud sõjaväe majutamistasude arved, samuti jaanuari- ja veebruarikuu majutamistasude ja vaherahade arved tuleb esitada kohalikule valla- või linnavalitsusele, korteriameti poolt ülesseatud nõuete kohaselt, esitama arved möödunud kuul toimunud majutamise kohta. Kõigi sõjaväe majutamisega seoses olevate tasudega võib tutvuneda kohalikus omavalitsuse asutuses, kus antakse ka vajalikke juhendeid majutamise kohta.

Esitatud arved ja kirjavahetused on tempelmaksuvabad.

Paides, 29. veebr. 1944. a.
Järva Maavalitsus.

TEADAANNE

Paide Gümnaasiumi IV reaal- ja humanitaarklassis algab õppetöö uuesti 6. märtsil k. a. kell 15.00 Paides, Pärnu t. 61.
Koolijuhataja.

Kiriklikke teateid

Paide Püha Risti kirik. Pühapäeval 5. märtsil s. a. kell 3 päeval Palvepäeva jumalateenistus armulaua ja laululehtedega. Köstri jumalateenistust k. 10. hom. ei ole. Õp. M. Saar.

Anna kirik. Pühapäeval, 5. märtsil s. a. kell 10. hom. Palvepäeva jumalateenistus armulaua ja laululehtedega. Õp. M. Saar

Lahkunud linnasekretäri

Jaan Ülem'at

sünd. 5. 11. 1882. a.
surn. 23. 2. 1944. a.

mälestavad **Paide linnavalitsus, linnavalitsuse ametkond ja teenistujad, Paide linna vaestelastekohus, Paide linna raamatukogu**

Matmine neljap. 2. märtsil s. a. kell 15.00 Reopalu kalmistul.

MASINAKIRJUTAJA Paides, saksakeele oskusega, kes võtaks lisatöid. Teatada slt. „masinakirjatööd".

Sõjapõgenik, RÄTSEP, soovib Paide ümbruse talupidajailt tööd. Aadress, Paide, Vee tn. 8.—4.

Huuksi Riigimõis vahetab RISTIKUSEEMNE vastu aasnurmiku ja päris-haruheina seemet. Huuksi Riigimõisa valitseja Koigi, telef. Koigi 14.

24. veebruari õhtul KAOTATI teel Paidest Mäosse MUHV, koos rahakoti ja muude asemetega. Leiust palutakse teatada Leili Ala'le, Mäo as. „Jõela" talu.

KUBEMEBANDAAŽID soolte väljalangemise vastu. Kirja teel tellides saadame andmed posti kaudu koju kätte. J. Ugur, ortopeedia-, bandaaži- ja jalanõudetööstus, Tallinnas, S. Karja 2.

Noor LÜPSILEHM vahetada lihaloema vastu. Teatada Särevere vald, Pala postit. R. Org.